

NARODOWY
BANK POLSKI

Grudzień 2021 r.

Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów Unii Europejskiej za 2020 r.

Grudzień 2021 r.

Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów Unii Europejskiej za 2020 r.

Opracował:
Wydział Analiz i Badań
Departament Systemu Płatniczego

Narodowy Bank Polski
00-919 Warszawa
ul. Świętokrzyska 11/21
www.nbp.pl

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2021

Spis treści

Wstęp	3
Porównanie wskaźników systemu płatniczego dla Polski i UE	5
1. Liczba placówek instytucji oferujących usługi płatnicze	5
2. Liczba rachunków bankowych na 1 mieszkańca	8
3. Liczba bankomatów na 1 mln mieszkańców	10
4. Liczba terminali POS w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców	14
5. Liczba wydanych kart płatniczych na 1 mieszkańca	18
6. Liczba transakcji kartami płatniczymi na 1 mieszkańca	20
7. Liczba transakcji bezgotówkowych dokonywanych pojedynczą kartą płatniczą	23
8. Liczba transakcji zrealizowanych w pojedynczym terminalu POS	24
9. Udział transakcji bezgotówkowych w ogólnej liczbie transakcji przeprowadzonych kartami płatniczymi	27
10. Liczba zrealizowanych poleceń przelewu na jednego mieszkańca	29
11. Liczba zrealizowanych poleceń zapłaty na jednego mieszkańca	30
12. Liczba transakcji dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych	33
13. Udział transakcji oszukańczych w wartości wszystkich transakcji dokonywanych kartami	36
14. Transakcje bezgotówkowe w podziale na instrumenty płatnicze	37
15. Relacje pomiędzy poziomem dochodu a transakcjami instrumentami płatniczymi	39
16. Udział pieniądza gotówkowego w agregacie podaży pieniądza M1	41
17. Udział pieniądza gotówkowego w PKB	43
18. Udział gotówki w płatnościach	44
Podsumowanie	46
Spis wykresów	53
Spis tabel	55

Wstęp

Departament Systemu Płatniczego Narodowego Banku Polskiego przedstawia kolejny cykliczny materiał dotyczący porównania wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami krajów Unii Europejskiej¹. Głównym celem prezentowanego materiału jest porównanie poszczególnych parametrów z kilkunastu najważniejszych obszarów systemu płatniczego, w szczególności w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, w Polsce i w krajach Unii Europejskiej (UE) za rok 2020, a związanych głównie z dostępnością instytucji świadczących usługi płatnicze dla ludności, poziomem „ubankowienia” (mierzonego liczbą rachunków bankowych) oraz wykorzystaniem podstawowych bezgotówkowych instrumentów płatniczych (kart płatniczych, poleceń przelewu, poleceń zapłaty) i elementów infrastruktury płatniczej (bankomatów, terminali POS).

Należy również dodać, że materiał ten nie ma na celu wskazania czy wyjaśnienia przyczyn zróżnicowania wysokości poszczególnych wskaźników w konkretnych krajach, ale przedstawienie bieżącego stanu rozwoju obrotu bezgotówkowego w naszym kraju w stosunku do pozostałych krajów UE.

Wyjaśnienia metodologiczne

W celu dokonania analizy wybranych parametrów Polska została przedstawiona na tle krajów Unii Europejskiej. Analiza zawarta w niniejszym materiale została przygotowana w oparciu o dane za 2020 r., opublikowane przez Europejski Bank Centralny (EBC) w lipcu 2021 r., a znajdujące się w Hurtowni Danych Statystycznych EBC (ang. EBC Statistical Data Warehouse, SDW EBC) pod adresem² <https://sdw.ecb.europa.eu/>

Informacje te zostały zaktualizowane o dane pochodzące z innych źródeł, w szczególności o dane zbierane przez NBP i publikowane w periodycznych opracowaniach, które można znaleźć na stronie internetowej Narodowego Banku Polskiego pod adresem:

http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/systemplatniczy/karty_platnicze.html.

Raport bazuje również na następujących opracowaniach:

- *Seventh report on card fraud*, październik 2021, EBC,
- *Study on the payment attitudes of consumers in the euro area (SPACE)*, grudzień 2020, EBC.

Dla przejrzystości i łatwiejszego porównania, prezentowane dane przedstawiono w postaci wykresów obrazujących stan rozwoju w zakresie poszczególnych elementów systemu płatniczego oraz widocznych tendencji występujących w Polsce w porównaniu do średniej dla krajów ze Strefy Euro i średniej dla wszystkich krajów Unii Europejskiej.

¹ Podobne materiały DSP przygotowywał corocznie w poprzednich latach, począwszy od danych za 2004 r. Ostatni materiał został przygotowany za 2019 r.: https://www.nbp.pl/systemplatniczy/obrot_bezgotowkowy/porownanie_UE_2019.pdf

² Dane corocznie publikowane na witrynie internetowej EBC.

Pierwszy typ wykresów (wykresy liniowe) przedstawia tendencje rozwojowe występujące w analizowanym obszarze na przestrzeni dwudziestu lat. Dla uproszczenia, trend w danym zakresie przedstawiony jest dla trzech obszarów: Polski, średniej dla krajów ze Strefy Euro oraz średniej dla całej Unii Europejskiej.

Drugi typ wykresów (wykresy słupkowe) obejmuje dane za 2020 r. odnoszące się do wszystkich krajów Unii Europejskiej, których dane opublikowano (w przypadku niektórych wskaźników nie opublikowano danych dla niektórych państw UE). Polska została wyróżniona kolorem czerwonym, a kolorem granatowym zaznaczono pozostałe kraje UE. Jako punkt odniesienia został również przedstawiony, oznaczony kolorem zielonym, średni poziom wskaźników dla krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Na wykresach prezentujących trend dla Polski, Unii Europejskiej oraz Strefy Euro, w których nie wszystkie dane są opublikowane (a) z powodu ochrony danych jednostkowych³ (symbol w SDW „-„) lub (b) w przypadku nieprzekazania danych przez dany kraj bądź jeśli dane zjawisko w danym kraju nie występuje (symbol w SDW „-„), średnia dla Unii Europejskiej oraz Strefy Euro pobrana została z dostępnych w SDW danych (sumy te uwzględniają również dane krajów, które nie mogły zostać ujawnione z uwagi na ochronę danych jednostkowych⁴).

Warto zaznaczyć, że dane za rok 2020 w przypadku wielu wskaźników odbiegają od prezentowanych wcześniej trendów. Głównym powodem takiego zjawiska jest opuszczenie przez Wielką Brytanię Unii Europejskiej i zaprzestanie raportowania danych przez Bank Anglii do EBC. Wpłynęło to przede wszystkim na wielkości średnich dla Unii Europejskiej oraz pozycje poszczególnych krajów w rankingu.

³ Dane zebrane przez dany bank centralny np. od jednego lub dwóch podmiotów, których upublicznienie umożliwiłoby identyfikację danego podmiotu lub oszacowanie pozycji konkurencyjnej (udziału) danego podmiotu na rynku krajowym.

⁴ Oznacza to, że dane krajowe nie są wyszczególnione w tabeli prezentującej dane w podziale na poszczególne kraje. W przypadku gdy dane nie są ujawnione tylko dla jednego kraju, suma dla wszystkich krajów nie jest ujawniona. Natomiast w przypadku gdy dane są ukryte dla minimum dwóch krajów, wówczas suma dla wszystkich krajów jest prezentowana w SDW.

Porównanie wskaźników systemu płatniczego dla Polski i UE

1. Liczba placówek instytucji oferujących usługi płatnicze

Liczbę placówek instytucji oferujących usługi płatnicze w Polsce w podziale na oddziały NBP, oddziały instytucji kredytowych (w rozumieniu prawa europejskiego)⁵, placówki Poczty Polskiej oraz placówki instytucji płatniczych i biur usług płatniczych przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela 1. Liczba placówek instytucji oferujących usługi płatnicze w Polsce w latach 2013 - 2020

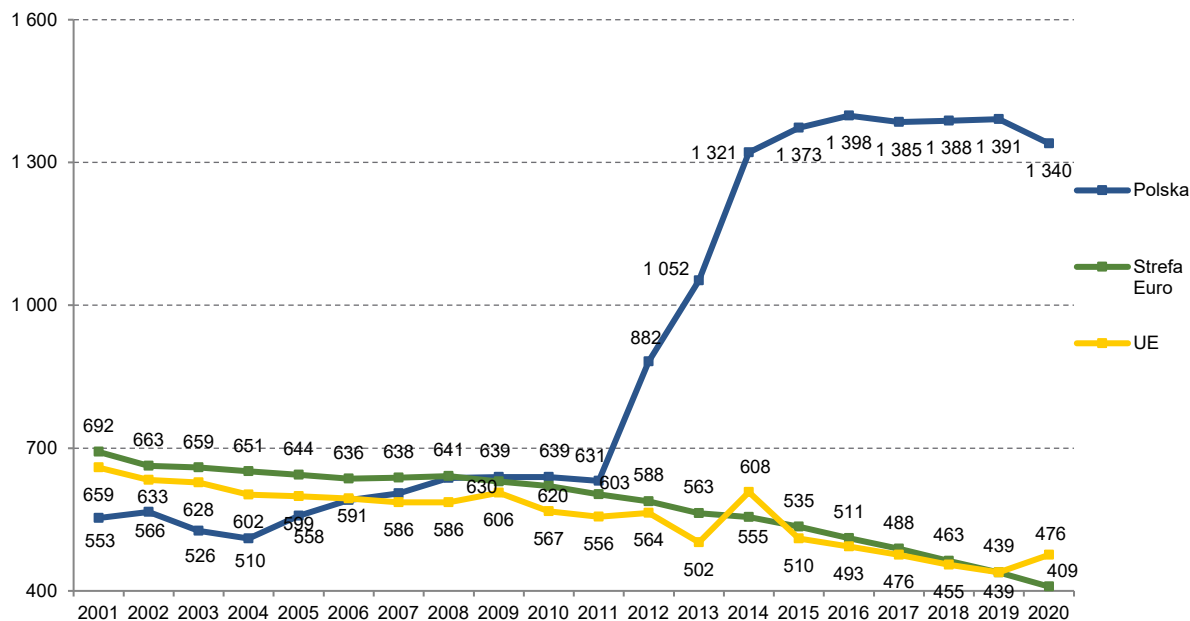
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Oddziały instytucji kredytowych	16 796	16 224	15 613	15 781	14 216	14 181	13 652	12 241
Placówki Poczty Polskiej	7 675	7 343	7 271	7 208	7 181	7 047	6 954	6 886
Oddziały NBP	16	16	16	16	16	16	16	16
Ogółem oddziały instytucji kredytowych, placówki Poczty Polskiej i Oddziały NBP	24 487	23 583	22 900	23 005	21 413	21 244	20 622	19 143
Placówki podmiotów pośredniczących w przyjmowaniu wpłat na rachunki bankowe (instytucji płatniczych i biur usług płatniczych)	16 018	34 604	37 163	37 940	38 978	39 105	39 721	39 139
Ogółem	40 505	57 187	60 063	60 945	60 391	60 349	60 343	58 282

Źródło: Dane Narodowego Banku Polskiego

Liczbę placówek instytucji oferujących usługi płatnicze w Polsce, na tle średnich dla krajów Strefy Euro i krajów UE, przedstawia wykres nr 1. Znaczący wzrost wskaźnika dla Polski w 2012 r. wynikał ze zmiany stosowanej przez EBC metodologii, wprowadzonej w związku z wejściem w życie dyrektywy o usługach płatniczych oraz uwzględnieniem instytucji płatniczych i biur usług płatniczych w kategorii „instytucje oferujące usługi płatnicze”. Z danych zaprezentowanych na wykresie nr 1 wynika, że w Polsce w latach 2011-2014 następował stały wzrost liczby placówek instytucji oferujących usługi płatnicze w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców. W latach 2015 i 2016 tempo wzrostu liczby placówek oferujących usługi płatnicze, w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców, spadło i do roku 2019 utrzymywało się na podobnym poziomie. W 2020 r. zauważalny jest niewielki spadek liczby placówek w Polsce, na co mogła mieć wpływ pandemia COVID-19 i związane z nią ograniczenia działalności wprowadzone w 2020 r. w wielu obszarach gospodarki.

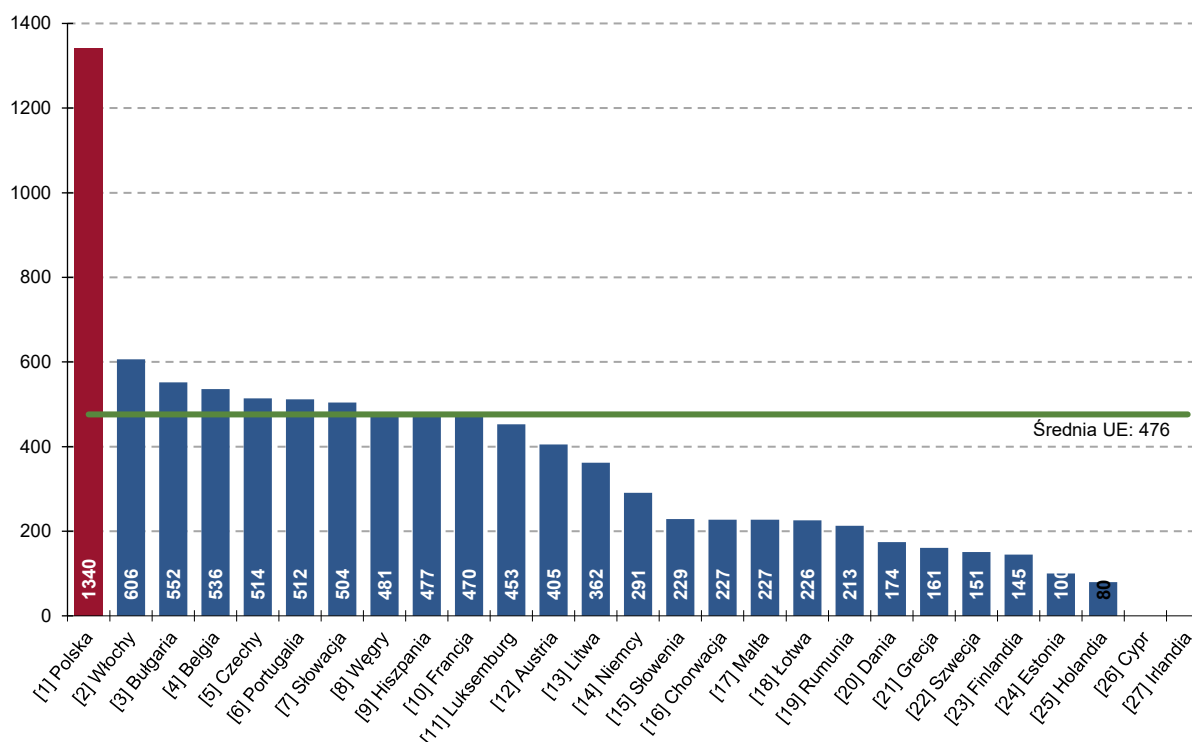
⁵ Przez „instytucje kredytowe” w odniesieniu do Polski, w ECB Statistical Data Warehouse należy rozumieć banki, oddziały instytucji kredytowych, banki spółdzielcze oraz SKOK-i.

Wykres 1. Liczba placówek instytucji oferujących usługi płatnicze przypadających na 1 mln mieszkańców w latach 2001-2020 (z uwzględnieniem instytucji płatniczych i biur usług płatniczych)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

W krajach Unii Europejskiej obserwuje się systematyczny spadek, przy nieznacznych wahaniach (wzrost liczby placówek w 2014 r. i 2020 r.), wskaźnika liczby placówek instytucji oferujących usługi płatnicze przypadających na 1 mln mieszkańców. Podobny trend zauważalny jest w przypadku państw należących do Strefy Euro. W 2007 r. w Polsce wskaźnik ten był po raz pierwszy wyższy od wskaźnika w krajach UE. Wśród wszystkich państw UE, Polska w 2020 r., z liczbą placówek oferujących usługi płatnicze wynoszącą 58 282 i wskaźnikiem 1 340 na 1 mln mieszkańców (przy średniej w UE na poziomie 476), zajmowała pierwsze miejsce (podobnie jak w poprzednich latach), co przedstawiono na wykresie nr 2.

Wykres 2. Liczba placówek instytucji oferujących usługi płatnicze przypadających na 1 mln mieszkańców w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>.

Na wysoką pozycję Polski, pod względem liczby placówek oferujących usługi płatnicze, miało wpływ uwzględnienie w statystykach dużej liczby placówek oferujących usługę wpłaty gotówki na rachunek, a więc zarówno Poczty Polskiej, jak i podmiotów przyjmujących wpłaty gotówkowe na rachunki bankowe, w których klienci mogą opłacać m.in. rachunki za media. Placówki ostatniej grupy podmiotów nie umożliwiają realizacji transakcji bezgotówkowych. W związku z tym, wskaźnik ten ma inny charakter niż pozostałe wskaźniki w niniejszym materiale, które w większości dotyczą płatności bezgotówkowych. Jeśli nie zostałyby uwzględniona liczba placówek instytucji płatniczych i biur usług płatniczych, omawiany wskaźnik w 2020 r. kształtowałby się na poziomie 499 placówek na 1 mln mieszkańców, czyli powyżej średniej unijnej, która wówczas wynosiłaby 404 i Polska zajmowałaby 7. miejsce na 25 państw UE, których dane zostały opublikowane.

Wskaźnik liczby placówek instytucji oferujących usługi płatnicze nie determinuje zatem stopnia rozwoju płatności bezgotówkowych dla danego kraju. Mimo stosunkowo dużej liczby placówek oferujących usługi płatnicze w Polsce w porównaniu do średniej UE, liczba transakcji dokonywanych za pomocą bezgotówkowych instrumentów płatniczych jest w Polsce znacznie niższa niż średnia liczona dla wszystkich krajów Unii (vide pkt 12 „Liczba transakcji dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych”).

2. Liczba rachunków bankowych na 1 mieszkańca

Liczba rachunków bankowych, umożliwiających dokonanie płatności, w Polsce systematycznie rośnie. W 2020 r., w porównaniu do 2019 r., liczba rachunków **bieżących w złotych** wzrosła o ponad 2 mln, co oznacza wzrost o 2,5%. Liczbę takich rachunków w latach 2013 – 2020 przedstawiono w tabeli nr 2.

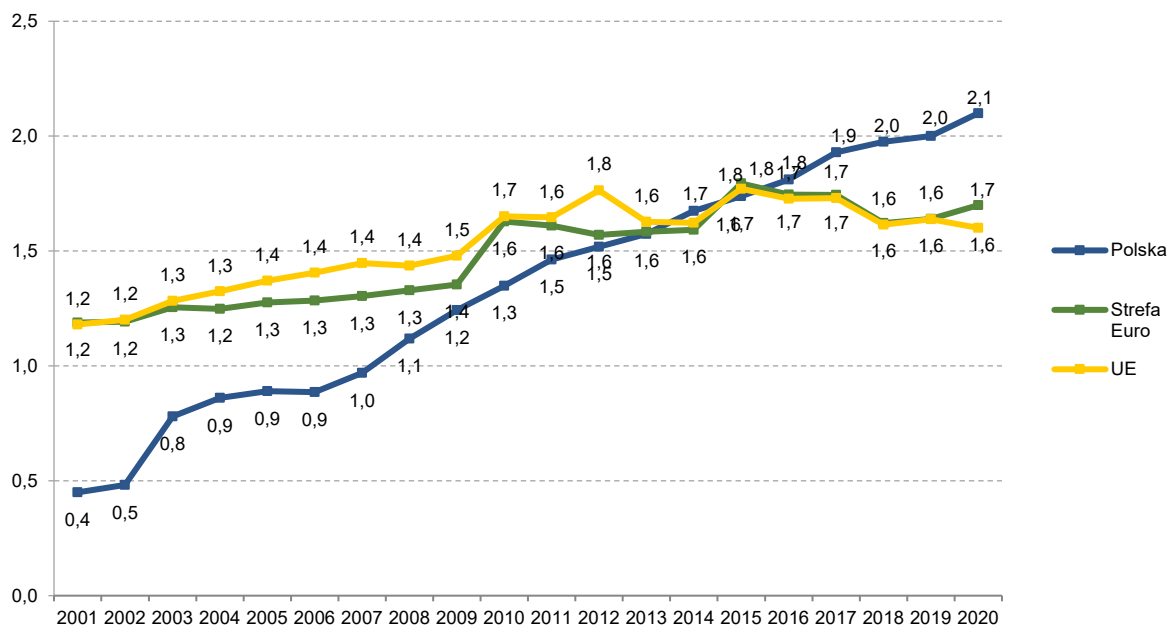
Tabela 2. Liczba rachunków bieżących w złotych prowadzonych przez banki, oddziały instytucji kredytowych i SKOK-i w Polsce w latach 2013-2020 (w tys.)

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Osoby prywatne	52 216	55 888	58 599	61 330	65 179	68 498	70 270	72 157
Rolnicy, przedsiębiorcy indywidualni	3 457	3 548	3 692	3 722	3 766	6 056	6 752	6 844
Przedsiębiorstwa, niemonetarne instytucje finansowe, instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	1 477	1 568	1 679	1 797	1 919	2 775	3 094	3 215
Instytucje rządowe i samorządowe	210	200	211	228	245	313	347	368
Razem liczba rachunków bieżących w bankach	57 360	61 196	64 180	67 077	71 109	77 642	80 462	82 584
Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo - Rozliczeniowe	3 261	3 232	2 653	2 478	3 014	1 813	1 443	1 371
Razem liczba rachunków bieżących	60 621	64 436	66 833	69 555	74 123	79 455	81 905	83 954

Źródło: Dane Narodowego Banku Polskiego

Zgodnie z metodologią Europejskiego Banku Centralnego w zakresie statystyki systemów płatniczych, pojęcie „overnight deposits” (rachunki bankowe) jest kategorią, której zakres obejmuje nie tylko rachunki służące do dokonywania rozliczeń i płatności, ale również bezterminowe rachunki oszczędnościowe z możliwością wypłaty środków na żądanie bez utraty odsetek lub poniesienia istotnych kosztów oraz rachunki walutowe, maklerskie i techniczne. W 2012 r. dane przekazywane przez niektóre kraje, w tym Polskę, a dotyczące rachunków za lata 2007 – 2011, skorygowano w oparciu o aktualną metodologię EBC w tym zakresie. Po wprowadzeniu korekty, pozycja Polski uległa znaczącej poprawie, przede wszystkim z uwagi na uwzględnienie w kategorii *rachunki bankowe* bezterminowych rachunków oszczędnościowych, które są dość powszechnie oferowane przez banki w Polsce.

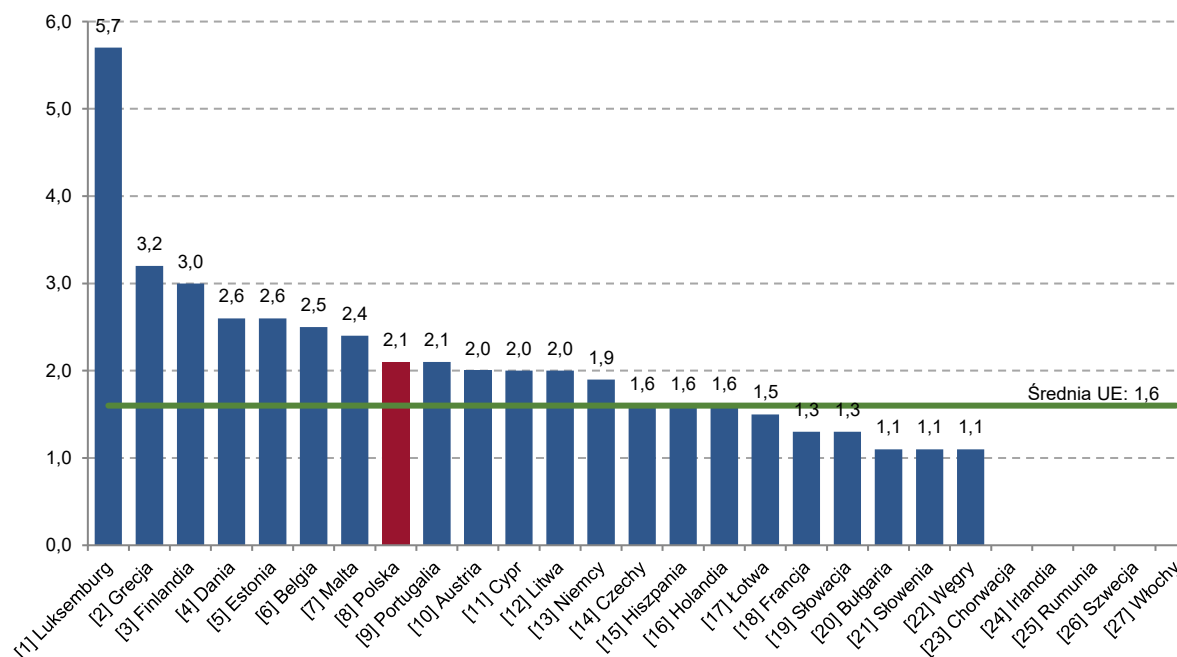
Wykres 3. Liczba rachunków bankowych na jednego mieszkańca w latach 2001-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Z danych zaprezentowanych na wykresie nr 3 wynika, że poprzez stały przyrost liczby rachunków bankowych w Polsce ich liczba w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2014 r. po raz pierwszy była wyższa niż średnia liczba rachunków bankowych na jednego mieszkańca w UE i Strefie Euro. W 2014 r. wartość tego wskaźnika dla Polski wyniosła 1,7 rachunku bankowego na mieszkańca, podczas gdy średnia dla krajów UE i Strefy Euro była o 0,1 niższa. W roku 2015 sytuacja uległa chwilowo zmianie i średnia dla Polski znalazła się poniżej średnich unijnych, by rok później ponownie znaleźć się powyżej. W roku 2020 liczba rachunków bankowych na jednego mieszkańca w Polsce wynosiła 2,1 i utrzymała przewagę nad średnimi dla Unii Europejskiej oraz Strefy Euro, których średnie w 2020 r. wynosiły odpowiednio 1,6 i 1,7 rachunku na mieszkańca. Warto zaznaczyć, że średnia liczba rachunków bankowych na jednego mieszkańca w Polsce nieustannie rośnie od 2006 r., podczas gdy trendy dla średnich unijnych nie zawsze mają tendencję wzrostową.

Pozycję Polski na tle innych krajów UE w 2020 r., wg wskaźnika liczby rachunków bankowych na 1 mieszkańca, zaprezentowano na wykresie nr 4.

Wykres 4. Liczba rachunków bankowych na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Pod względem liczby rachunków bankowych w 2020 r., Polska znalazła się na 8. miejscu wśród 22 krajów Unii Europejskiej ze wskaźnikiem 2,1 rachunku bankowego na jednego mieszkańca. W stosunku do 2019 r., Polska awansowała w rankingu o 2 pozycję (wyprzedzając Portugalię, Cypr oraz Irlandię, która nie przekazała danych, Polskę wyprzedziła natomiast Estonia).

Największą liczbę rachunków bankowych w przeliczeniu na mieszkańca odnotowano w Luksemburgu (5,7) (skutek posiadania przez firmę PayPal licencji instytucji kredytowej). Kolejne miejsca zajęły Grecja, Finlandia, Dania oraz Estonia. Porównując dane zaprezentowane na wykresie nr 4 z wykresie nr 27 (Liczba transakcji bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.), można wysnuć wniosek, że duża liczba rachunków nie oznacza automatycznie wysokiej aktywności właścicieli tych kont. Przykładem mogą być Grecja i Malta, które, posiadając jedno z najwyższych wskaźników odnoszących się do liczby rachunków przypadających na 1 mieszkańca, posiadają jednocześnie jedno z najniższych wskaźników odnoszących się do liczby transakcji bezgotówkowych instrumentami płatniczymi per capita.

3. Liczba bankomatów na 1 mln mieszkańców

Według danych NBP, na koniec 2020 r. w Polsce dostępnych było 21 829 bankomatów, podczas gdy na koniec 2019 r. było ich 22 704. Oznacza to spadek liczby bankomatów o 875 sztuk, tj. o 3,9% w stosunku do roku poprzedniego. Spadek liczby bankomatów jest zjawiskiem, które utrzymuje się od 2017 r. Dane dotyczące liczby bankomatów w Polsce w latach 2013 – 2020 przedstawiono w tabeli nr 3.

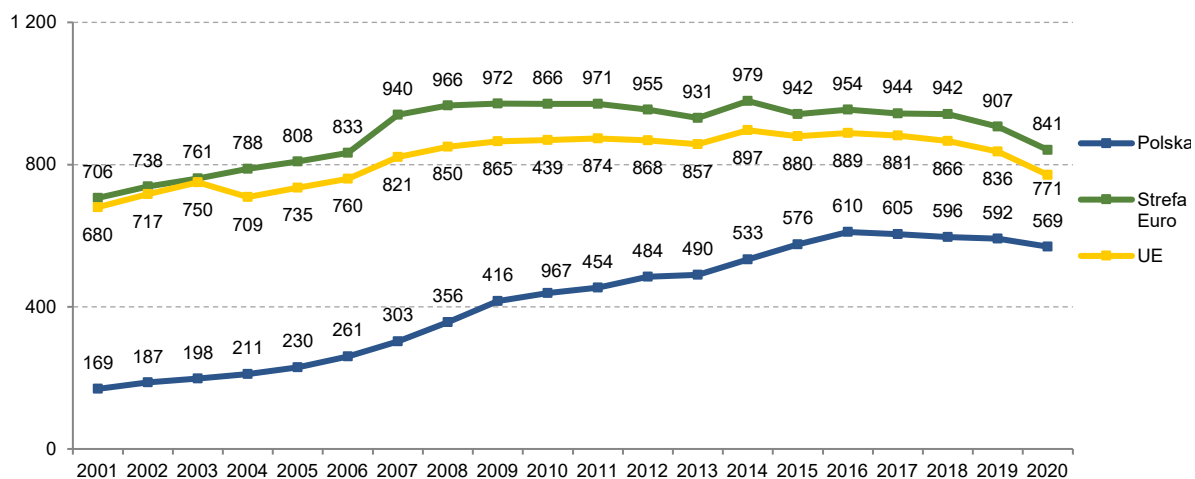
Tabela 3. Liczba bankomatów ogółem w Polsce w latach 2013-2020

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bankomaty	18 876	20 531	22 143	23 443	23 230	22 879	22 704	21 829

Źródło: Dane Narodowego Banku Polskiego

W Unii Europejskiej, na przestrzeni kilku ostatnich lat, odnotowywano niewielkie zmiany w wielkości tego wskaźnika, przy czym w latach 2011, 2012 oraz 2013, zarówno na terenie UE, jak i w krajach Strefy Euro, odnotowano niewielkie spadki. Rok 2014 przyniósł widoczny wzrost wskaźnika liczby bankomatów w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców, natomiast dalsze lata prezentują niższe wartości w przypadku państw UE oraz krajów Strefy Euro. W przypadku Polski liczba bankomatów w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców systematycznie wzrastała aż do 2016 r., a od 2017 r. powoli systematycznie spada. Liczba bankomatów w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców została zaprezentowana na wykresie nr 5.

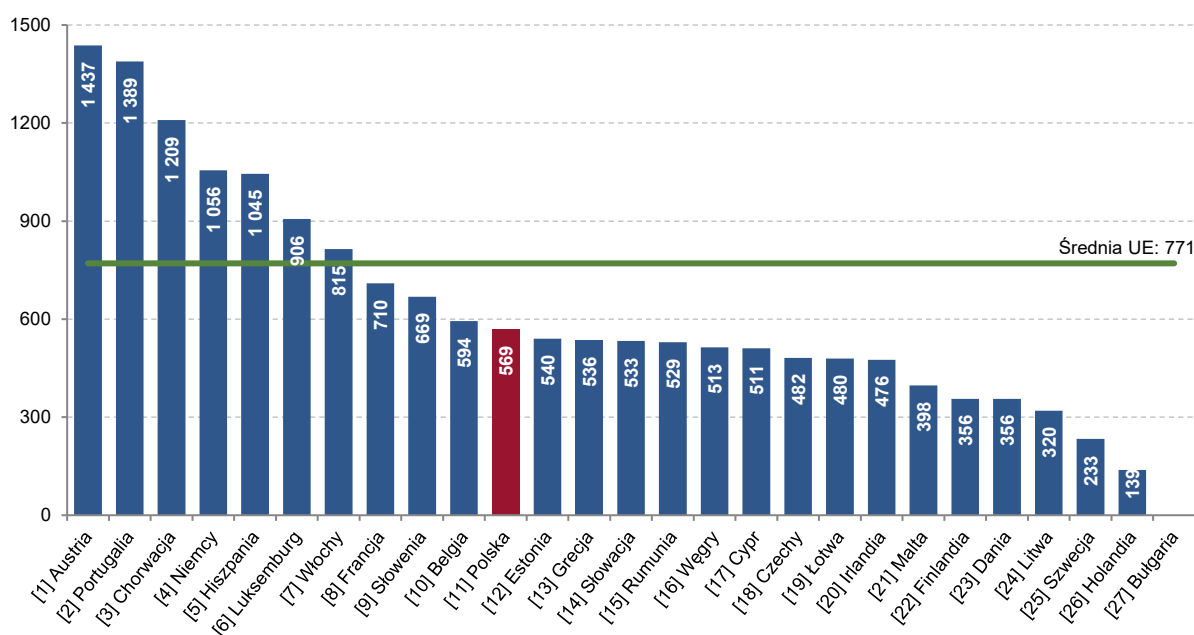
Wykres 5. Liczba bankomatów na 1 mln mieszkańców w latach 2001-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

W 2020 r. w Polsce na 1 mln mieszkańców przypadało 569 bankomatów. W odniesieniu do pozostałych krajów Unii Europejskiej wskaźnik ten pokazuje, że w Polsce jest znacznie mniej bankomatów niż średnia w krajach UE, pomimo że od 2001 r. liczba bankomatów na 1 mln mieszkańców wzrosła w Polsce o 400 szt. (wzrost o 237%), a w UE jedynie o 91 szt. (wzrost o 13%).

Wykres 6. Liczba bankomatów na 1 mln mieszkańców w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

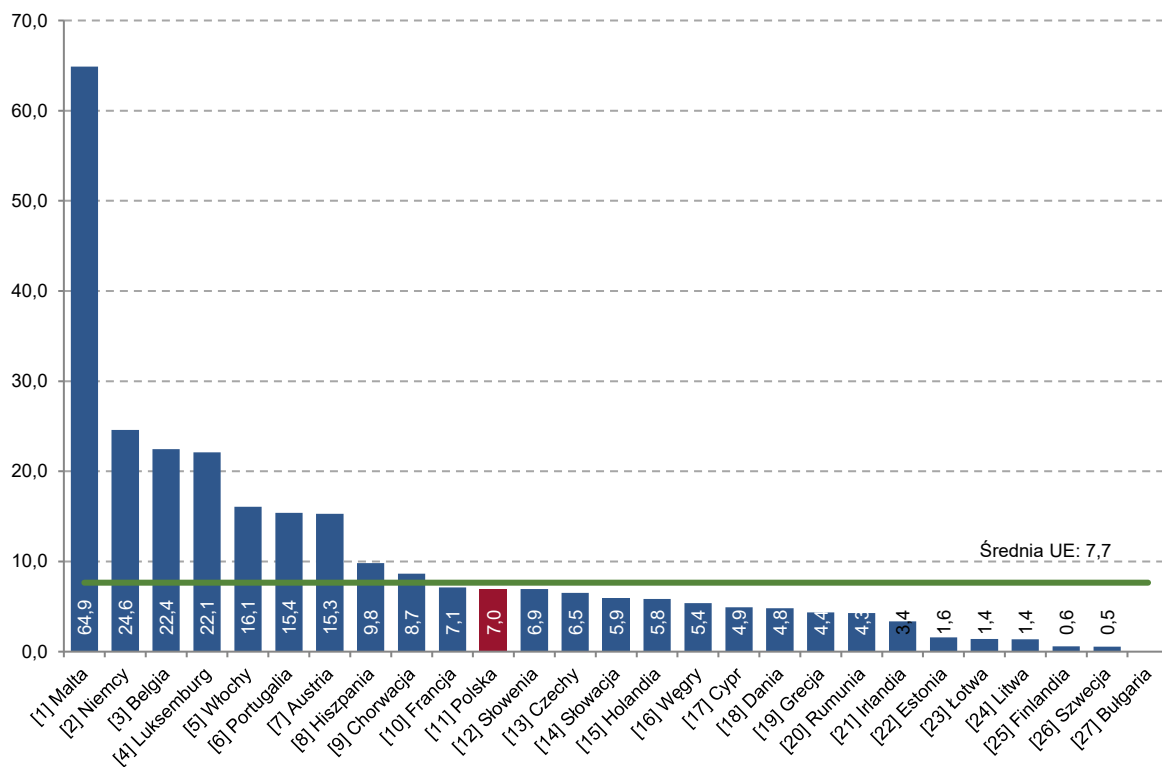
Jak widać na powyższym wykresie, największą liczbę bankomatów na 1 mln mieszkańców w roku 2020 miały: Austria (1 437 szt.), Portugalia (1 389 szt.), Chorwacja (1 209 szt.) oraz Niemcy (1 056 szt.). Poza wymienionymi krajami, powyżej średniej unijnej (771 szt.) uplasowały się jeszcze kraje takie jak: Hiszpania, Luksemburg oraz Włochy.

Polska, ze wskaźnikiem na poziomie 569 bankomatów na 1 mln mieszkańców, zajmowała 11. miejsce spośród 26 państw UE. W 2020 r. Polska poprawiła swoją pozycję w rankingu o dwa miejsca za sprawą wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej oraz nieprzekazania danych przez Bułgarię. Warto zauważyć, że liczba bankomatów w Danii, Finlandii i Szwecji systematycznie spada, a kraje te znajdują się na ostatnich miejscach. Na taką sytuację wpływa fakt, że zarówno w Danii, Szwecji, jak i Finlandii dokonuje się najwięcej transakcji bezgotówkowych na jednego mieszkańca, tym samym zmniejsza się w tych krajach zapotrzebowanie na gotówkę (vide wykres 27), a państwa te znajdują się w czołówce krajów o najwyższym wskaźniku dokonywania transakcji bezgotówkowych.

Stosunkowo niski wskaźnik nasycenia bankomatami w stosunku do średniej w UE, w połączeniu z przedstawionym dalej wskaźnikiem liczby terminali POS przypadających na 1 mln mieszkańców (vide wykres nr 9), pokazuje, odstający jeszcze od przeciętnego w UE, obraz rozwoju podstawowej infrastruktury potrzebnej dla korzystania z rachunków bankowych, w tym wypłat gotówki oraz dokonywania transakcji bezgotówkowych, w Polsce.

Podobnie plasuje się pozycja Polski na tle pozostałych krajów UE, biorąc pod uwagę wskaźnik, jakim jest liczba bankomatów na 100 km² (vide wykres nr 7). Polska zajmuje w nim 11. miejsce.

Wykres 7. Liczba bankomatów na 100 km² w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Wykresy nr 6 i 7 wskazują, że pod względem liczby bankomatów w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców oraz przestrzennego umiejscowienia bankomatów Polska jest w środku rankingu państw Unii Europejskiej.

4. Liczba terminali POS w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców

Liczba urządzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze (vide tabela nr 4) kształtowała się na poziomie 1 027 490 szt. na koniec 2020 r. i po raz pierwszy w historii przekroczyła próg miliona urządzeń. W porównaniu do 2019 r. (906 564 urządzeń) liczba terminali POS wzrosła aż o 13,3%.

Tabela 4. Liczba urządzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze w Polsce w latach 2013-2020

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Terminale POS	326 340	398 172	465 457	536 236	632 955	786 845	906 564	1 027 490
Imprintery	6	3	-	-	-	-	-	-
Ogółem	326 346	398 175	465 457	536 236	632 955	786 845	906 564	1 027 490

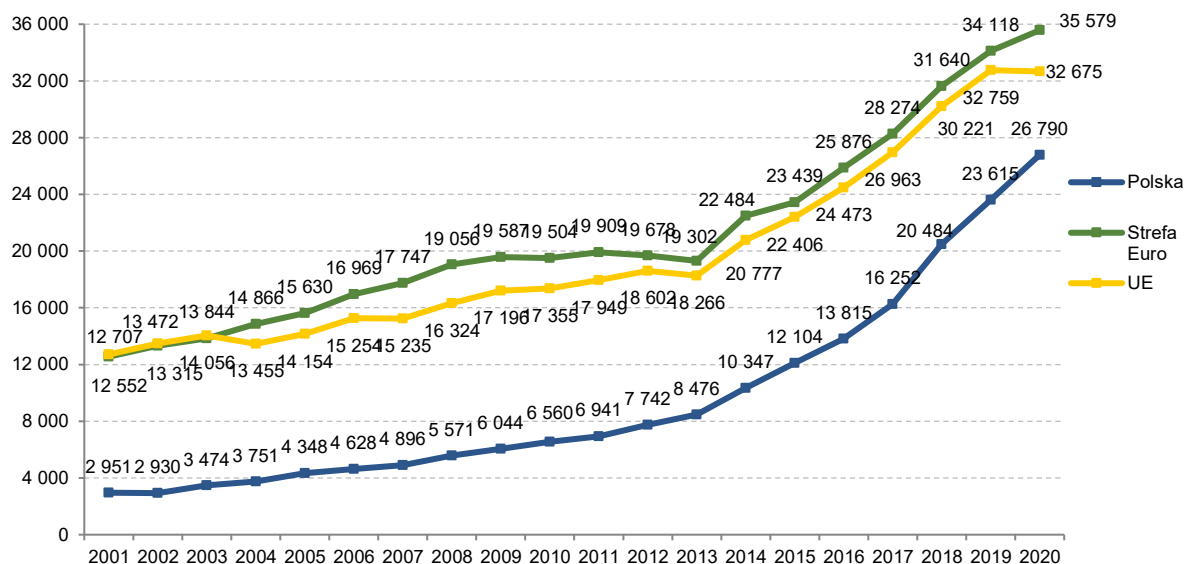
Źródło: Dane Narodowego Banku Polskiego

Z danych prezentowanych przez agentów rozliczeniowych wynika, że wzrosła liczba akceptantów posiadających terminale POS. Od 2013 r. liczba akceptantów posiadających imprintery drastycznie się obniżyła, a od 2015 r. wyszły one z użycia i zostały zastąpione przez terminale POS.

W Strefie Euro do 2011 r. widoczny był stały wzrost urządzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze na 1 mln mieszkańców, z niewielkim odnotowanym spadkiem w 2010 r. W kolejnych latach, tj. w roku 2012 i 2013, miał miejsce spadek liczby terminali POS. W 2014 r. nastąpiło odwrócenie trendu spadkowego i liczba terminali POS na 1 mln mieszkańców systematycznie wzrastała, osiągając w 2020 r. liczbę 35 579 urządzeń. Podobny trend można zaobserwować w danych dla Unii Europejskiej, po spadku w 2013 r. liczba urządzeń systematycznie rosła, osiągając w 2020 r. poziom 32 675 urządzeń. Liczba urządzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze (terminale POS) w Polsce zwiększyła się w 2020 r. i osiągnęła poziom 26 790 urządzeń na milion mieszkańców (wzrost o 13,4% w porównaniu do 2019 r. – 23 615 urządzeń na 1 mln mieszkańców).

W 2020 r. dystans pomiędzy Polską a innymi krajami Unii Europejskiej oraz krajami Strefy Euro zmniejszył się. Polska zanotowała wtedy wzrost liczby urządzeń na 1 mln mieszkańców o 13,4%, podczas gdy w Strefie Euro zanotowano wzrost jedynie o 4,3%. W Unii Europejskiej nastąpił niewielki spadek (0,3%) liczby urządzeń na 1 milion mieszkańców, w głównej mierze wywołany przez brexit. Niemniej jednak liczba terminali na 1 mln mieszkańców w Polsce jest wciąż znacząco niższa niż średnia w UE czy Strefie Euro.

Wykres 8. Liczba urządzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze (terminali POS oraz imprinterów) na 1 mln mieszkańców w latach 2001-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

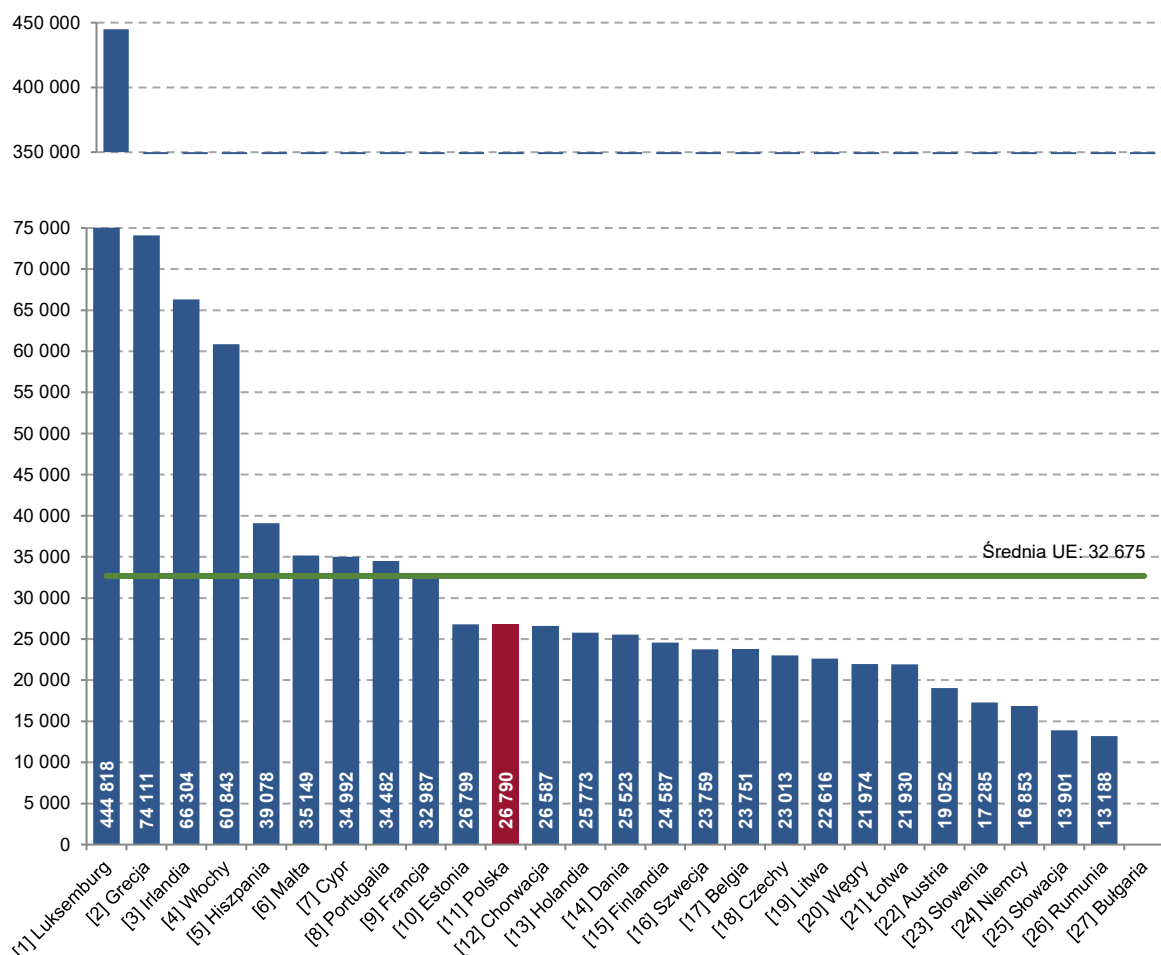
Wskaźnik wynoszący 26 790 urządzeń na 1 mln mieszkańców plasuje Polskę w pierwszej połowie krajów UE w 2020 r., co przedstawiono na wykresie nr 9.

W 2020 r. Polska zajmowała 11. miejsce w UE i w stosunku do 2019 r. awansowała w rankingu aż o 6 pozycji wyprzedzając takie kraje jak: Holandia, Chorwacja, Dania oraz Szwecja, ponadto danych nie przekazała Bułgaria oraz Wielka Brytania - brexit). W 2012 r. liczba terminali na 1 mln mieszkańców w Polsce wynosiła 7 742 urządzenia (24. miejsce na 26 krajów) i była ponad 3-krotnie niższa niż w 2020 r. Coroczny wzrost liczby terminali POS w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców Polski spowodowany jest w dużej mierze uruchomieniem Programu Polska Bezgotówkowa, którego celem jest zniesienie kosztów dla przedsiębiorców w zakresie instalacji terminala płatniczego oraz kosztów jego użytkowania przez pierwsze 12 miesięcy od momentu zainstalowania.

W czołówce znalazły się takie państwa jak Luksemburg, Grecja, Irlandia, Włochy i Hiszpania. Luksemburg w 2020 r. zajmował pierwsze miejsce z liczbą ponad 444 tys. terminali na 1 mln mieszkańców, natomiast jeszcze w 2013 r. zajmował 12. pozycję z liczbą 21 287 szt. terminali na 1 mln mieszkańców. Tak wysoka liczba terminali POS w Luksemburgu na mieszkańca jest wynikiem zmiany od 2014 r. zakresu przekazywanych danych do EBC. Obecnie, oprócz informacji o terminalach POS, znajdujących się na terytorium kraju, przekazywane są również informacje o terminalach ulokowanych poza granicami kraju, które należą do podmiotów prowadzących działalność w danym kraju. Z danych jednostkowych prezentowanych przez Luksemburg w 2020 r. wynika, że blisko 93,3% terminali ulokowanych jest poza granicami kraju (261,2 tys. terminali z 280,7 tys. zareportowanych przez Bank Centralny Luksemburga). Tak duża liczba terminali

spowodowana jest m.in. prowadzeniem działalności w Luksemburgu przez jednego z większych agentów rozliczeniowych o międzynarodowym zasięgu.

Wykres 9. Liczba urządzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze (terminali POS) na 1 mln mieszkańców w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

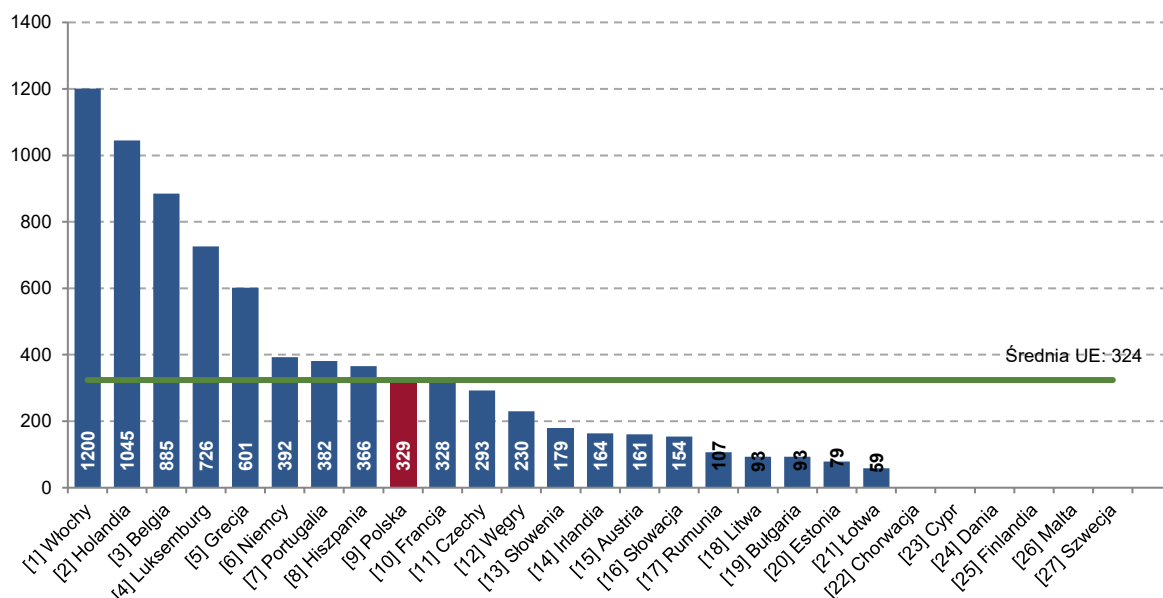

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Porównując dane zaprezentowane na wykresie nr 19 (Liczba transakcji bezgotówkowych zrealizowanych w pojedynczym terminalu POS w poszczególnych krajach UE w 2020 r.), można zaobserwować, że Grecja, Włochy i Hiszpania mają stosunkowo niewielką liczbę transakcji kartami płatniczymi przypadającą na jeden terminal. Wy tłumaczeniem tej sytuacji może być specyfika tych krajów i nastawienie się na bardzo duży ruch turystyczny. Dodatkowo powyższe dane wynikają z potrzeby dokonywania płatności z wykorzystaniem kart płatniczych przez zagranicznych turystów, których transakcje nie są wliczane do powyższej średniej, a obejmują transakcje dokonane instrumentami płatniczymi wydanymi wyłącznie w danym kraju. Widać to najlepiej na przykładzie Grecji oraz Włoch, których mieszkańcy dokonują stosunkowo niewielu transakcji kartami. W 2020 r. w wymienionych państwach na 1 mieszkańca przypadało odpowiednio 104 transakcje i 61 transakcji kartami płatniczymi, podczas gdy w Polsce było 159 transakcji, a w Danii aż 379 (vide wykres nr 14).

Nieco korzystniej wypada pozycja Polski na tle pozostałych krajów UE w liczbie terminali POS na 100 km² akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze. Polska z liczbą 329 urządzeń zajmuje w tym zestawieniu 9. miejsce, przekraczając nieznacznie średnią unijną (324 urządzenia). Należy zaznaczyć, że ranking ten powstał wyłącznie na podstawie liczby terminali POS zlokalizowanych w kraju, dlatego też Luksemburg nie zajmuje już 1 miejsca.

Wykres 10. Liczba urządzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze (terminali POS) zlokalizowane w kraju w przeliczeniu na 100 km² w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

5. Liczba wydanych kart płatniczych na 1 mieszkańca

Według stanu na koniec 2020 r., w Polsce w obiegu było ponad 43,6 mln kart płatniczych i liczba ta wzrosła w porównaniu do 2019 r. o 0,7 mln kart, co stanowiło wzrost o 1,6%. Po spadku liczby kart w 2015 r. (pierwszy spadek liczby wydanych kart w Polsce od 2010 r.) liczba kart w 2016 r. wzrosła ponad poziom z 2014 r., w roku 2017 osiągnęła po raz pierwszy poziom powyżej 1 karty na jednego mieszkańca (1,02), a w 2020 r. liczba ta jeszcze wzrosła (1,14). Liczbę kart płatniczych wydanych w Polsce w latach 2013 – 2020 (stany na koniec danego roku) zaprezentowano w tabeli nr 5.

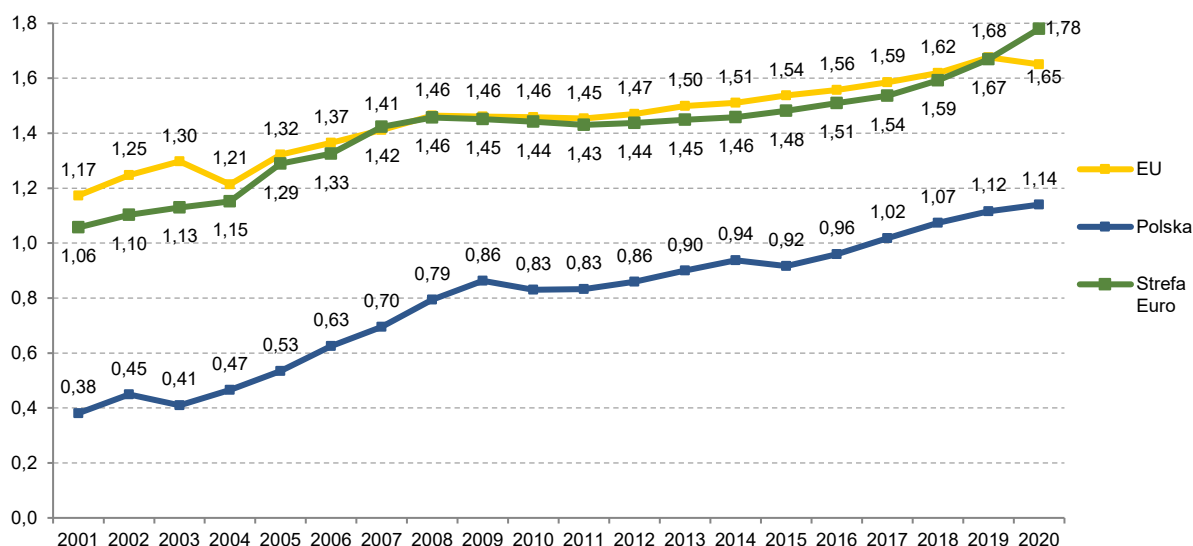
Tabela 5. Liczba wydanych kart płatniczych w Polsce w latach 2013-2020

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba wydanych kart płatniczych	34 658 650	36 068 822	35 209 043	36 874 489	39 095 880	41 237 320	42 989 876	43 675 231

Źródło: Dane Narodowego Banku Polskiego

Liczba kart płatniczych na 1 mieszkańca Polski systematycznie wzrastała przez kolejne lata z 0,38 w 2001 r. do 0,86 w 2009 r., natomiast w latach 2010 – 2011 spadła nieznacznie do poziomu 0,83, by kolejno rosnąć aż do roku 2014, w którym to wskaźnik uzyskał poziom równy 0,94. W roku 2015 wskaźnik nieznacznie zmalał do poziomu 0,92 karty płatniczej na jednego mieszkańca. Następne lata to systematyczny wzrost liczby kart na jednego mieszkańca do poziomu 1,14 w 2020 r. Dystans, jaki dzieli Polskę od średniej krajów UE, zmniejszył się z 0,56 w 2019 r. do 0,51 w 2020 r., co przedstawiono na wykresie nr 11.

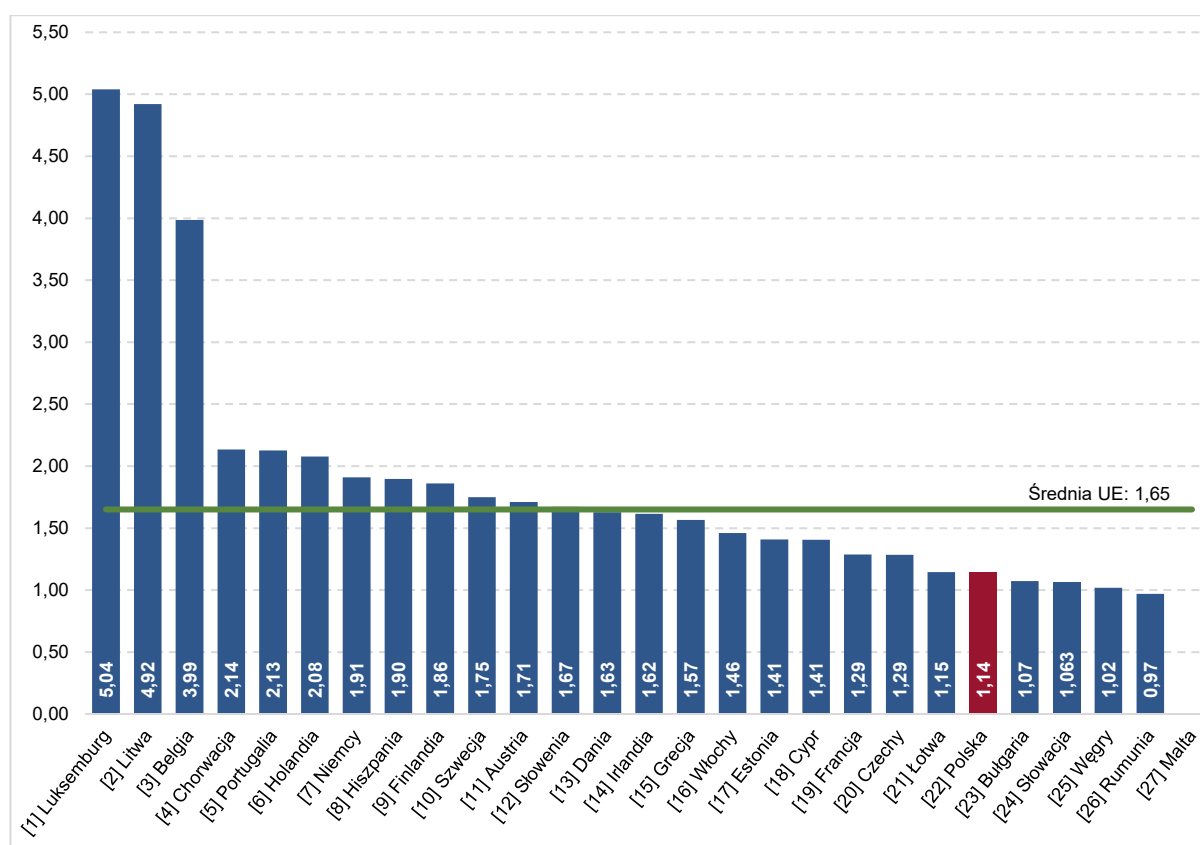
Wykres 11. Liczba wydanych kart płatniczych na jednego mieszkańca w latach 2001-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

W 2020 r. wskaźnik wydanych kart płatniczych per capita (1,14) stawiał Polskę w końcówce państw Unii Europejskiej (22. miejsce na 26 krajów). W stosunku do 2019 r. Polska zmieniła miejsce w rankingu o 2 pozycje, ale tylko za sprawą braku przekazania danych przez Maltę oraz braku Wielkiej Brytanii w zestawieniu. Ranking krajów pod względem liczby wydanych kart płatniczych na jednego mieszkańca przedstawiono na wykresie nr 12.

Wykres 12. Liczba wydanych kart płatniczych na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

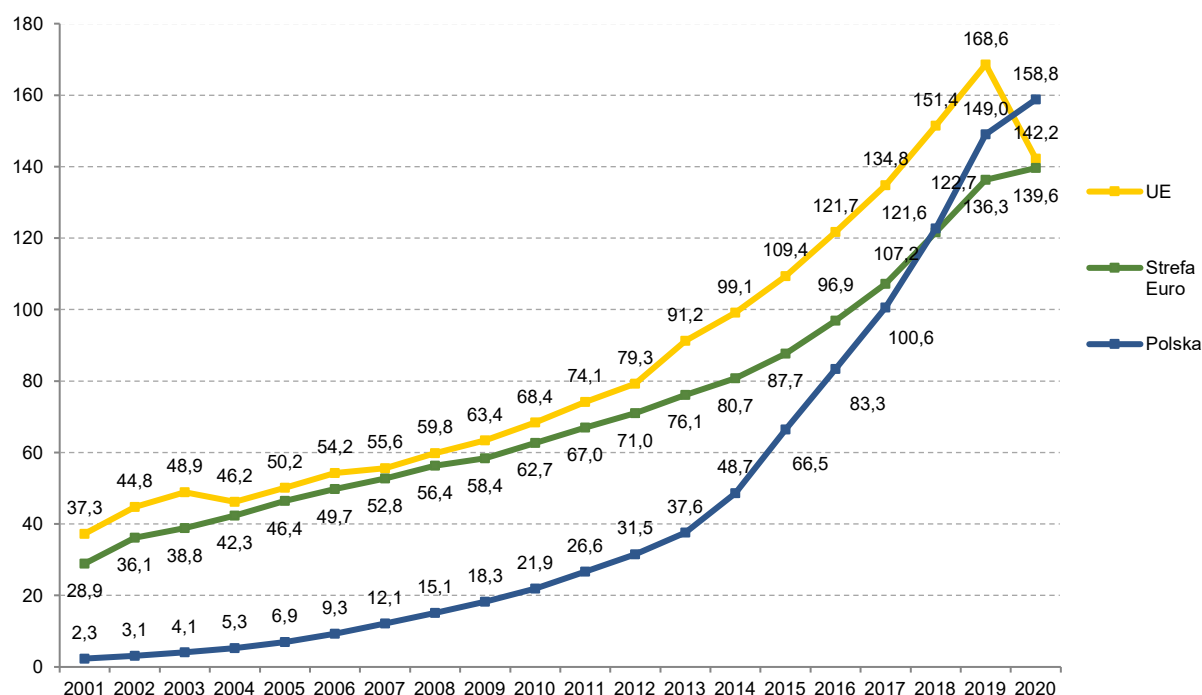
W powyższym zestawieniu warto zwrócić uwagę na Litwę, która w 2019 r. nieznacznie wyprzedzała Polskę z liczbą 1,15 wydanych kart na jednego mieszkańca, a w 2020 r. plasuje się na 2. miejscu z liczbą 4,92 karty na jednego mieszkańca. Tak duża zmiana była skutkiem brexitu, w wyniku którego niektóre instytucje płatnicze oraz instytucje pieniądza elektronicznego przeniosły z Wielkiej Brytanii swoje karty płatnicze do instytucji zarejestrowanych na Litwie, gdzie – w wyniku podjęcia strategicznej decyzji tamtejszego banku centralnego – rozwijany jest ekosystem regulacyjno-nadzorczy wspierający rozwój innowacji w sektorze finansowym⁶.

⁶ Komentarz do tabel statystycznych dotyczący Litwy, EBC <https://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000001032>

6. Liczba transakcji kartami płatniczymi na 1 mieszkańca

W 2020 r. liczba transakcji bezgotówkowych kartami na 1 mieszkańca w Polsce wynosiła 158,8 i po raz pierwszy liczba ta była wyższa od średniej dla krajów Unii Europejskiej, która w 2020 r. znacznie spadła (głównie za sprawą nieuwzględnienia w statystykach Wielkiej Brytanii). Liczba transakcji bezgotówkowych na jednego mieszkańca w Polsce była w 2020 r. również wyższa niż w krajach Strefy Euro (139,6), co prezentuje wykres nr 13.

Wykres 13. Liczba transakcji bezgotówkowych dokonanych kartami płatniczymi na jednego mieszkańca w latach 2001-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

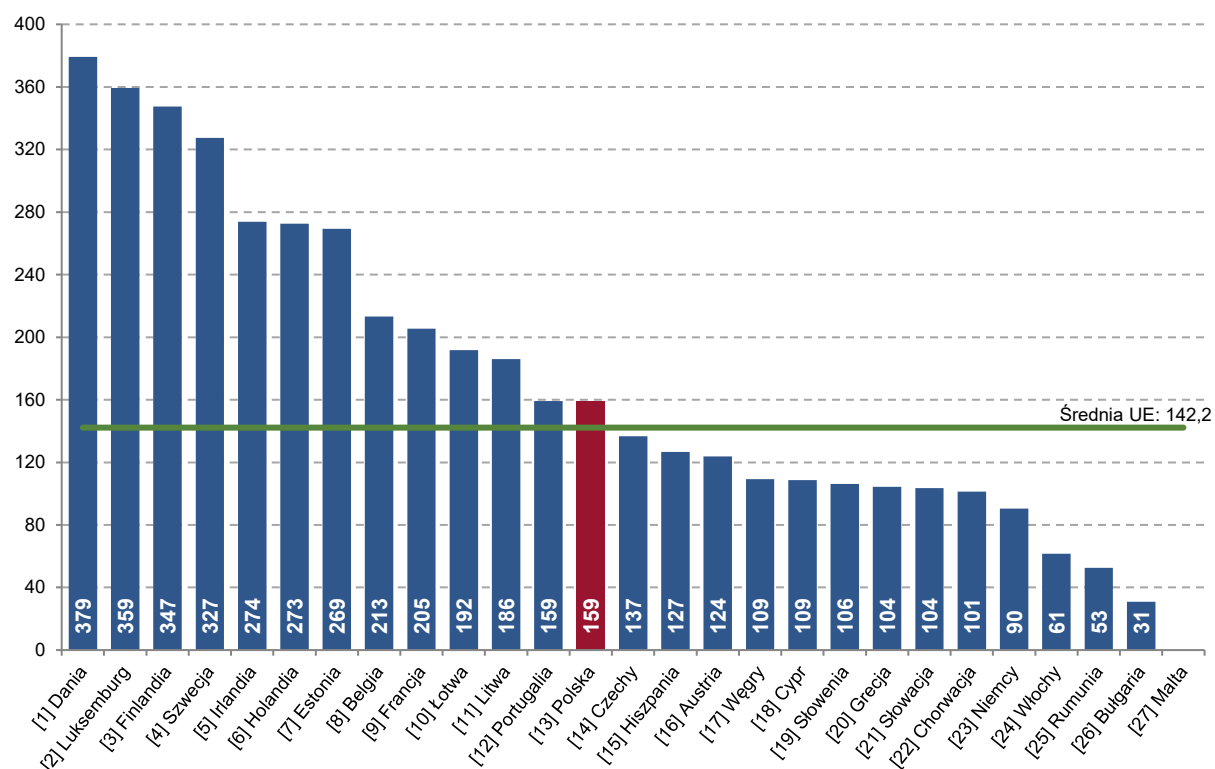
Średnia dla krajów Unii Europejskiej w 2020 r. wynosiła 142,2 transakcji na jednego mieszkańca. Należy zauważyć, że liczba transakcji kartami w Polsce systematycznie wzrasta, a tempo wzrostu jest znacznie szybsze niż średnie tempo wzrostu dla krajów Strefy Euro. Ponadto, warto wskazać, że w 2005 r. przeciętny Polak dokonywał tylko 6,9 płatności kartami płatniczymi, w 2010 r. już trzykrotnie więcej, tj. 21,9, w 2015 r. 66,5, a w 2020 r. już 158,8.

W rankingu pod względem omawianego wskaźnika Polska plasuje się na 13. pozycji wśród 26 krajów UE, co przedstawiono na wykresie nr 14. W 2012 r. Polska dokonywała statystycznie 31,5 transakcji na jednego mieszkańca, a w latach 2013, 2014, 2015 oraz 2016 r. awansowała w rankingu odpowiednio o 2, 3, 3 i 3 pozycje.

Należy zaznaczyć, że wynik Polski jest ponad 2 razy niższy niż Danii (379) czy Luksemburga (359). Warto zwrócić uwagę na Estonię, w której omawiany wskaźnik osiągnął w 2020 r. poziom 269 transakcji. Jest to tym bardziej warte odnotowania, ponieważ Estonia w liczbie kart na mieszkańca zajmuje pozycję poniżej średniej

UE. W 2020 r. w Finlandii liczba kart płatniczych na mieszkańca była nieznacznie powyżej średniej dla krajów UE, a w Danii minimalnie poniżej tej średniej, a mimo to przeciętny mieszkaniec Finlandii wykonywał średnio 347 transakcji bezgotówkowych kartą, a mieszkaniec Danii aż 379 takich transakcji.

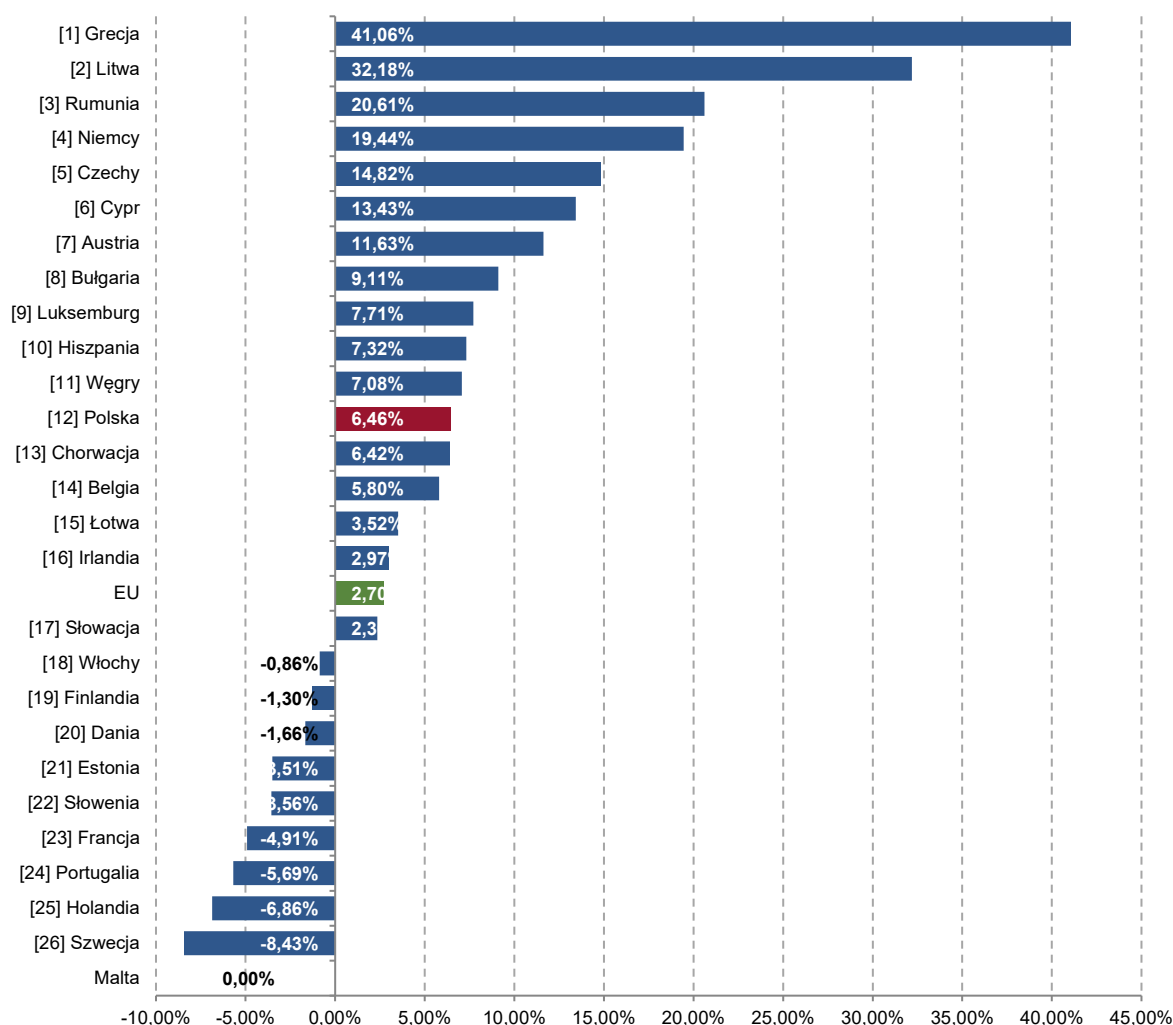
Wykres 14. Liczba transakcji bezgotówkowych dokonanych kartami płatniczymi na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Polska uplasowała się w środku stawki i powyżej średniej UE, notując w 2020 r. 12. miejsce pod względem tempa wzrostu (6,46%). Warto zauważyć, że aż 9 krajów zanotowało ujemne tempo wzrostu w liczbie dokonywanych transakcji na jednego mieszkańca, co zostało zaprezentowane na wykresie nr 15.

Wykres 15. Tempo wzrostu liczby transakcji kartami płatniczymi w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Wzrost transakcji bezgotówkowych w Polsce może wynikać z rosnącej popularności płatności bezgotówkowych kartami z funkcją zbliżeniową, które umożliwiają przeprowadzanie płatności w sposób najwygodniejszy i najszybszy dla posiadacza instrumentu płatniczego. Innym powodem jest 100% akceptowalność tej formy zapłaty, tj. wszystkie terminale POS w Polsce akceptują płatności zbliżeniowe.

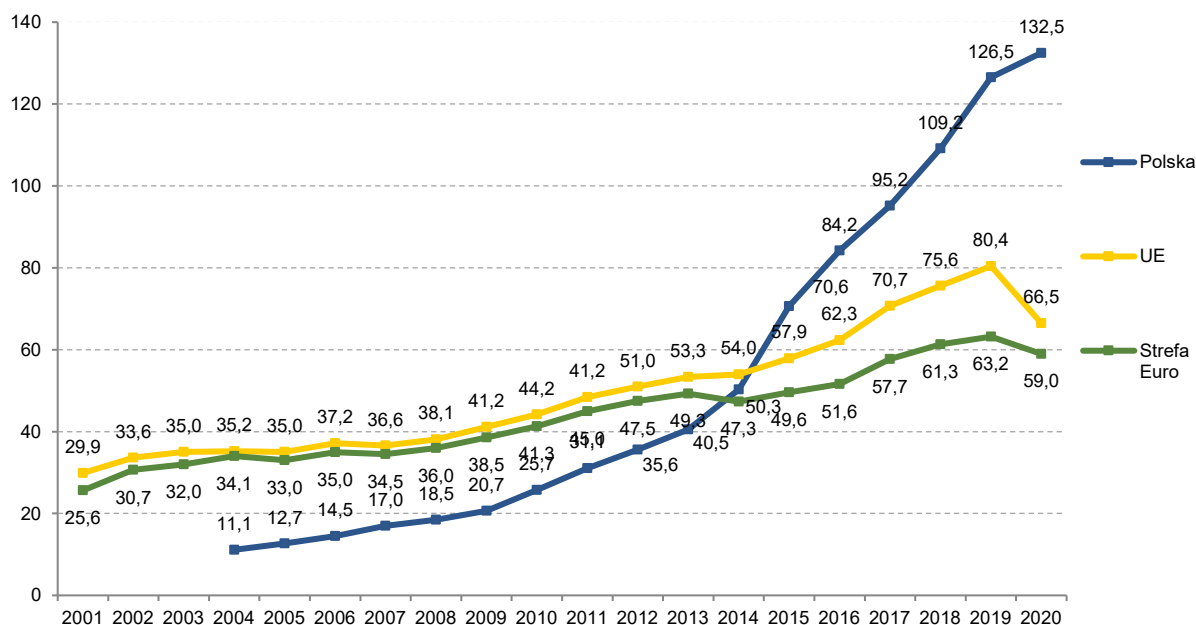
Krajem, w którym liczba transakcji bezgotówkowych wzrosła najszybciej, jest Grecja (41,1%; wysoki wzrost tego typu płatności wynikał z wprowadzenia środków ochronnych wobec SARS-COV-2 ograniczających płatności gotówkowe)⁷, na drugim miejscu znalazła się Litwa, notując wzrost o 32,2%, a na trzecim miejscu uplasowała się Rumunia z tempem wzrostu na poziomie 20,6%.

⁷ Komentarz do tabel statystycznych dotyczący Grecji, SDW EBC: <https://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=100000865>

7. Liczba transakcji bezgotówkowych dokonywanych pojedynczą kartą płatniczą

Kolejnym wskaźnikiem obrazującym częstotliwość wykorzystania kart płatniczych jest liczba transakcji bezgotówkowych w terminalach POS przypadających na jedną kartę, co przedstawia wykres nr 16.

Wykres 16. Liczba transakcji bezgotówkowych dokonanych pojedynczą kartą płatniczą w latach 2001-2020

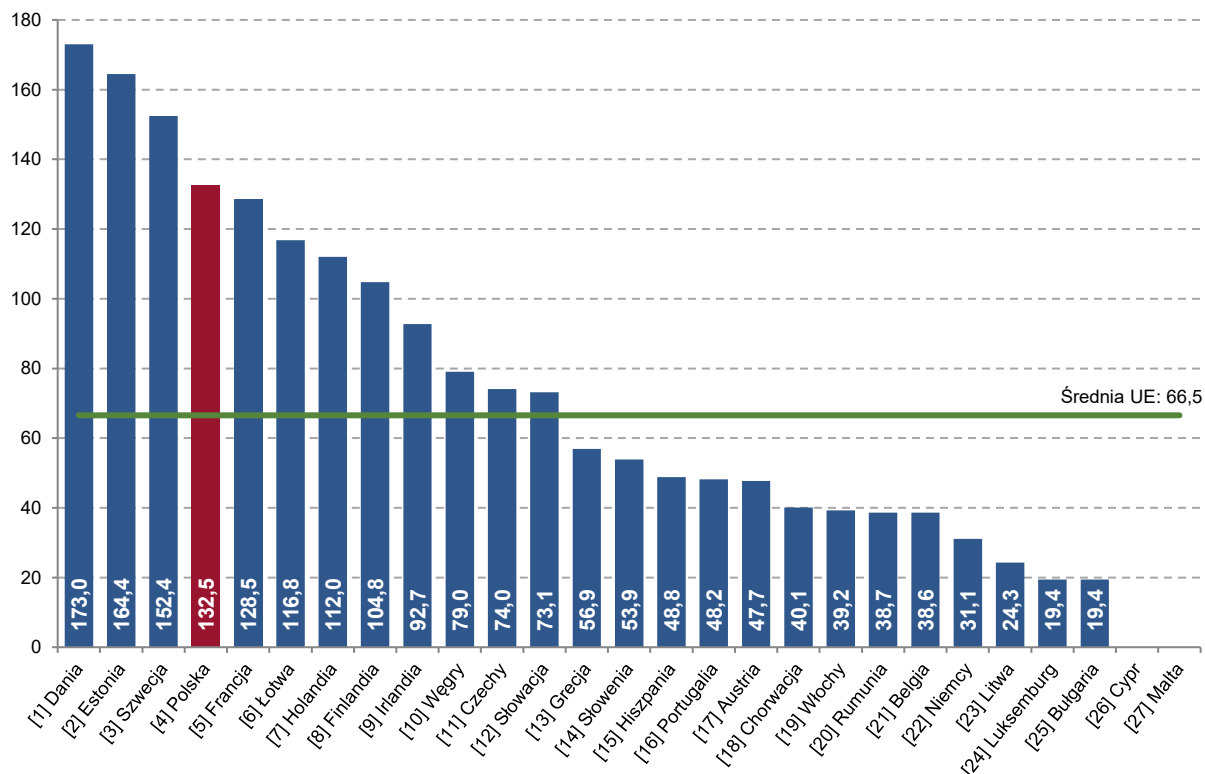

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Do 2014 r. Polska systematycznie zmniejszała swój dystans w stosunku do krajów Strefy Euro i krajów Unii Europejskiej w liczbie transakcji bezgotówkowych dokonanych pojedynczą kartą płatniczą w terminalach POS. W 2014 r. wskaźnik dla Polski był po raz pierwszy wyższy niż wskaźnik dla krajów Strefy Euro, ale nadal był niższy niż wskaźnik dla Unii Europejskiej. W roku 2015 wskaźnik ten dla Polski znacząco prześcignął zarówno średnią dla krajów ze Strefy Euro, jak i – po raz pierwszy – średnią dla krajów Unii Europejskiej. W następnych latach przewaga wskaźnika dla Polski nad wskaźnikami dla Unii Europejskiej oraz Strefy Euro zwiększyła się jeszcze bardziej, osiągając w 2020 r. poziom 132,5 transakcji.

W 2020 r. Polska awansowała o 1 pozycję w stosunku do 2019 r., wyprzedzając Francję, i zajęła 4. miejsce, co prezentuje wykres nr 17.

Wykres 17. Liczba transakcji bezgotówkowych dokonanych pojedynczą kartą płatniczą w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

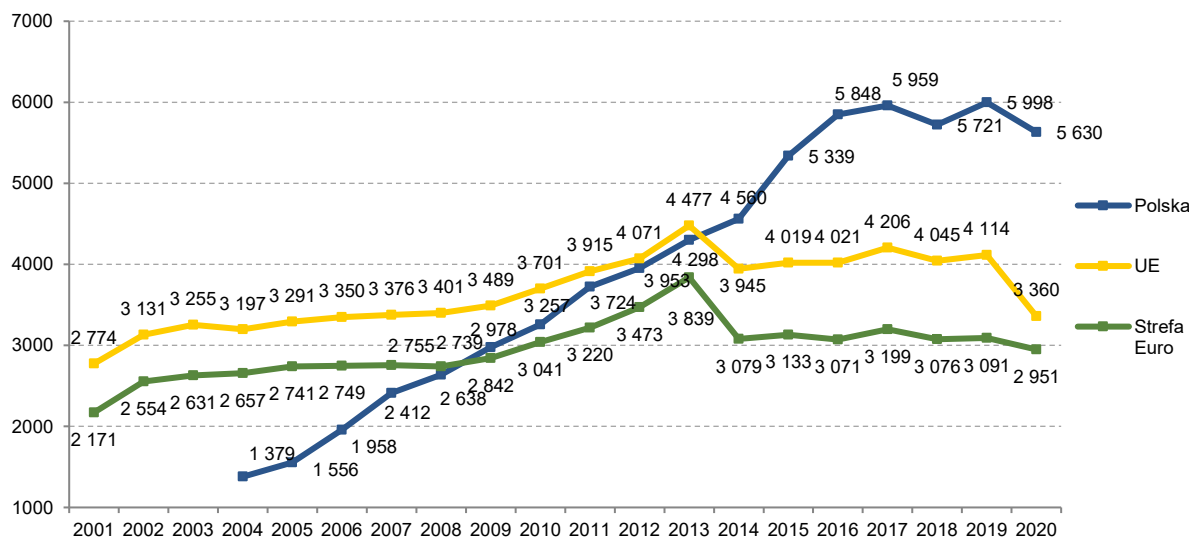

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Najczęściej płatności z wykorzystaniem danej karty dokonują mieszkańcy Danii (średnio 173,0 razy w roku, czyli ponad 2-krotnie częściej niż średnia w UE), Estonii – 164,4, Szwecji – 152,4 oraz w Polsce – 132,5. Najmniejszy poziom tego wskaźnika zanotowano w Bułgarii (19,4).

8. Liczba transakcji zrealizowanych w pojedynczym terminalu POS

Interesująco wypada także porównanie wykorzystania zainstalowanych w danym kraju terminali POS. Liczba transakcji bezgotówkowych dokonywana kartami płatniczymi w pojedynczym terminalu POS w Polsce jest wyższa niż średnia w krajach Strefy Euro oraz średnia dla całej Unii Europejskiej (vide wykres nr 18).

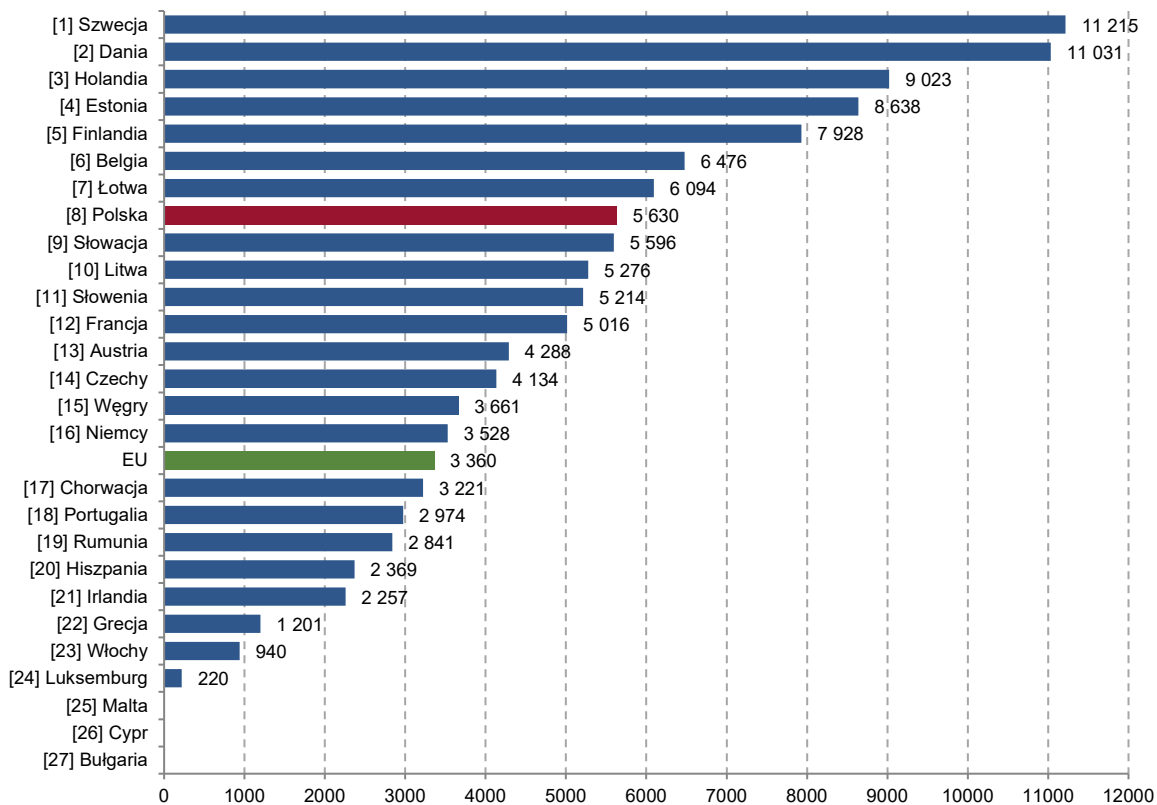
Wykres 18. Liczba transakcji bezgotówkowych zrealizowanych w pojedynczym terminalu POS w latach 2001-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Polska, na przestrzeni lat 2004 – 2013, systematycznie zmniejszała swój dystans w liczbie transakcji bezgotówkowych przypadających na jeden terminal POS w stosunku do średniej UE i od 2011 r. mocno zbliżyła się do średniej unijnej, by przekroczyć ją w 2014 r., a w kolejnych latach znacząco zwiększyć nad nimi przewagę. W 2004 r. w pojedynczym terminalu POS w Polsce dokonano o 1 818 mniej transakcji bezgotówkowych niż w UE, natomiast w 2020 r. już o 2 270 transakcji więcej. Analizując wykres nr 18, warto podkreślić, że Polska już w 2009 r. wyprzedziła kraje należące do Strefy Euro w liczbie transakcji w pojedynczym terminalu POS i systematycznie zwiększała swój dystans (w 2009 r. było to o 136 transakcji więcej, w 2013 r. już o 459 transakcji więcej, natomiast w 2020 r. było to już o 2 679 transakcji więcej). Pomimo przewagi Polski nad Strefą Euro i UE, warto zwrócić uwagę na odwrócenie się tendencji wzrostowej w 2018 oraz 2020 r. Przyczyną takiego zjawiska mogło być znaczne zwiększenie się liczby terminali w Polsce, głównie za sprawą uruchomienia Programu Polska Bezgotówkowa. Warto dodać, że większość nowych terminali instalowana jest w małych sklepach i punktach usługowych, dlatego w początkowym okresie nie generują one dużych wolumenów transakcji.

Mimo iż wskaźnik liczby urządzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze na 1 mln mieszkańców w Polsce jest poniżej średniej unijnej, to Polska dobrze wypada pod względem liczby transakcji bezgotówkowych realizowanych kartami płatniczymi w pojedynczym terminalu. W 2020 r. Polska zajmowała 8. miejsce w UE (awans o 1 pozycję, spowodowany brakiem uwzględnienia w zestawieniu Wielkiej Brytanii).

Wykres 19. Liczba transakcji bezgotówkowych zrealizowanych w pojedynczym terminalu POS w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

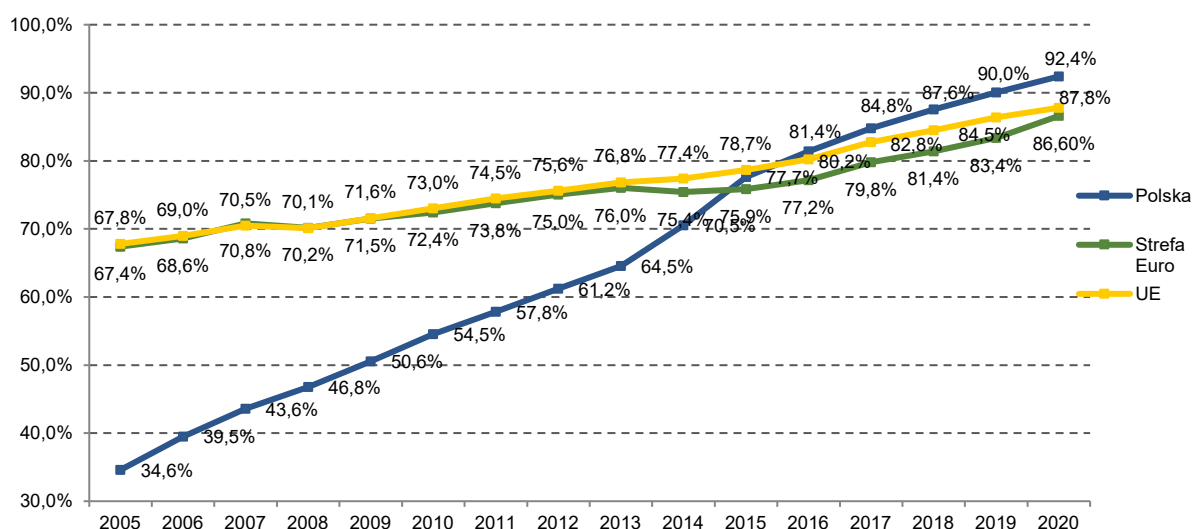
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Jak wynika z wykresu nr 19, Polska znacznie wyprzedza takie kraje jak Portugalia, Włochy, Luksemburg czy Grecja, które co prawda są liderami w liczbie zainstalowanych terminali POS, ale jednocześnie kraje te nie należą do czołówki krajów, w których dokonuje się najwięcej transakcji bezgotówkowych. Przykładowo w Polsce, w jednym terminalu, realizowanych jest rocznie ponad 5,6 tys. transakcji płatniczych, czyli ponad 25 razy więcej niż w Luksemburgu i prawie 6 razy więcej niż we Włoszech. Tak niska pozycja Luksemburga wynika z faktu, że do wyliczenia tego wskaźnika uwzględniono również terminale znajdujące się poza Luksemburgiem, co znacznie zaniżyło wskaźnik. Tak dobra pozycja Polski wskazuje, iż Polacy chętnie używają kart płatniczych do dokonywania transakcji bezgotówkowych pomimo stosunkowo niewielkiej liczby terminali POS. Liderem pod względem intensywności wykorzystania terminali POS są: Szwecja oraz Dania, ze wskaźnikami wynoszącymi odpowiednio 11,2 tys. oraz 11,0 tys. transakcji na terminal.

9. Udział transakcji bezgotówkowych w ogólnej liczbie transakcji przeprowadzonych kartami płatniczymi

Analizując wykorzystywanie bezgotówkowych instrumentów płatniczych, warto zwrócić uwagę na udział transakcji bezgotówkowych w ogólnej liczbie transakcji kartami płatniczymi (vide wykresy nr 20 i 21). Do 2008 r. włącznie, w Polsce karty wykorzystywane były częściej do podejmowania gotówki w bankomatach niż do dokonywania płatności. W 2009 r. w Polsce po raz pierwszy dokonano kartami płatniczymi więcej transakcji bezgotówkowych niż gotówkowych i ww. wskaźnik osiągnął poziom 50,6%. Natomiast w 2020 r. udział ten wynosił już 92,4%. Warto wspomnieć, że w 2015 r. wskaźnik dla Polski (77,7%) po raz pierwszy był wyższy niż średnia dla krajów Strefy Euro (75,9%), a w 2016 r. wskaźnik dla Polski (81,4%) przekroczył wskaźnik dla całej Unii Europejskiej (80,2%).

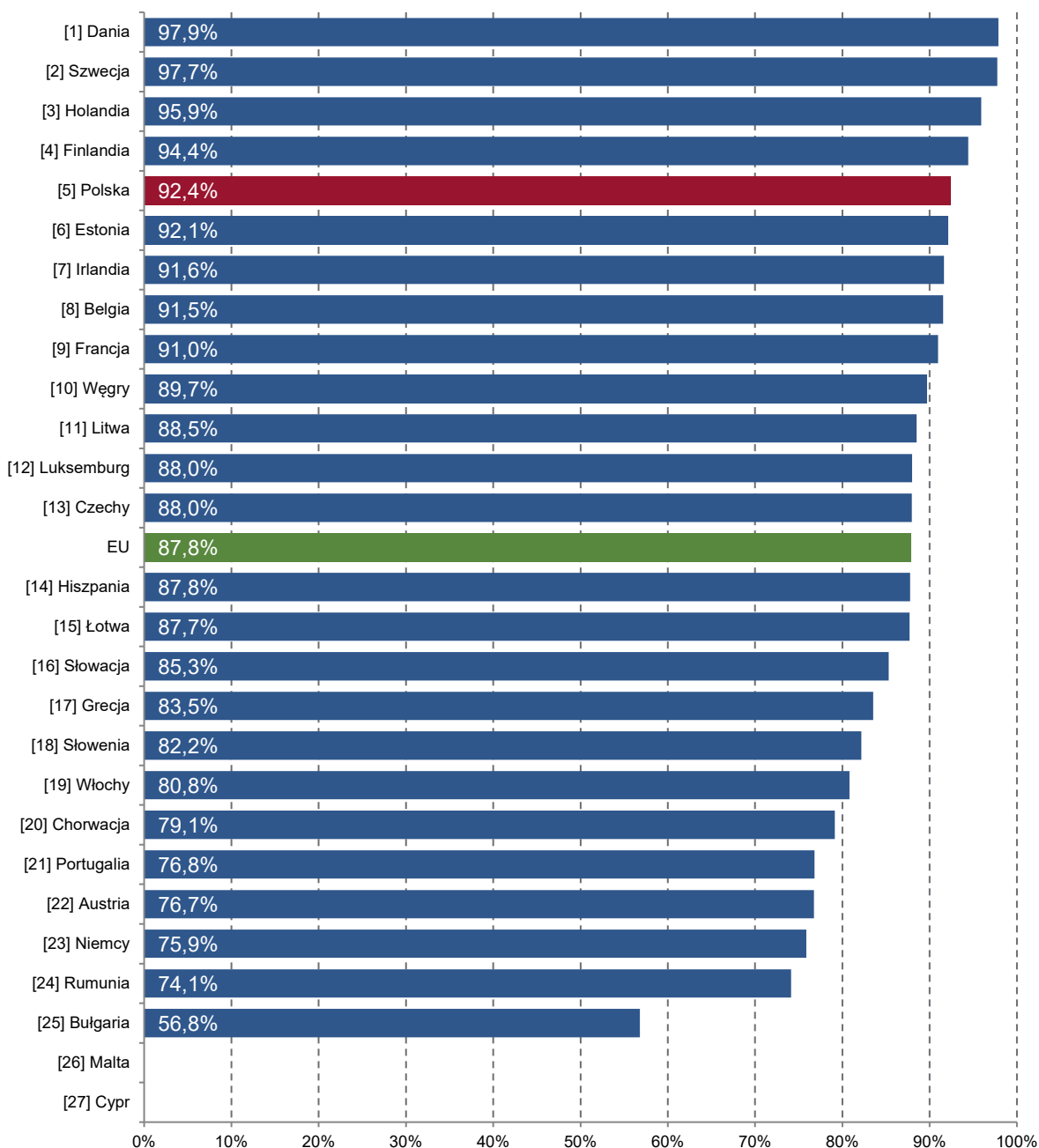
Wykres 20. Udział procentowy transakcji bezgotówkowych w ogólnej liczbie transakcji przeprowadzonych kartami płatniczymi w latach 2005-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Na wykresie nr 20 przedstawiono postępującą w całej Europie zmianę zachowania posiadaczy kart płatniczych, polegającą na częstszym używaniu kart do płatności w sklepach niż dokonywaniu wypłat gotówki w bankomatach. Trend ten jest szczególnie widoczny na przykładzie Polski, gdzie w 2005 r. tylko 34,6% transakcji kartowych stanowiły transakcje bezgotówkowe, natomiast w 2020 r. wskaźnik ten osiągnął już poziom 92,4%. Wykres nr 20 obrazuje również znacznie szybsze tempo wzrostu dla Polski w porównaniu z tempem wzrostu średniej dla krajów Strefy Euro czy też średniej dla wszystkich krajów Unii Europejskiej. Wykres nr 21 przedstawia udział procentowy transakcji bezgotówkowych w ogólnej liczbie transakcji przeprowadzonych kartami płatniczymi w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Wykres 21. Udział procentowy transakcji bezgotówkowych w ogólnej liczbie transakcji przeprowadzonych kartami płatniczymi w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

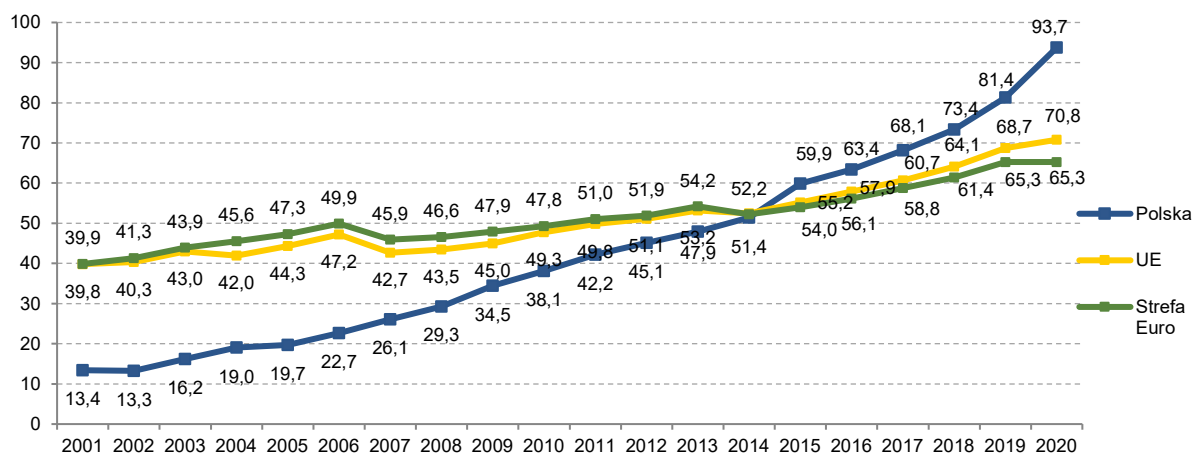
Liderem pod względem wykorzystania kart płatniczych do transakcji bezgotówkowych była w 2020 r. Dania (97,9%), a na drugim miejscu znalazła się Szwecja (97,7%). Polska zajmuje w tym zestawieniu 5. pozycję i awansowała o 2 miejsca w stosunku do rankingu z poprzedniego roku, wyprzedzając Estonie, oraz Wielką Brytanię, która nie jest już uwzględniana w rankingu. Warto zauważyć, że w 2012 r. Polska zajmowała 19.

miejsce na 25 krajów ze wskaźnikiem na poziomie tylko 61%. Oznacza to, że w ciągu 8 lat poprawiła swoją pozycję w rankingu o 14 pozycji, a wskaźnik wzrósł aż o 31,4 p.p.

10. Liczba zrealizowanych poleceń przelewu na jednego mieszkańca

Liczba zrealizowanych poleceń przelewu na jednego mieszkańca w 2020 r. plasuje Polskę (ze wskaźnikiem 93,7 liczby poleceń przelewu per capita) powyżej średniej w UE (70,8), a także powyżej średniej dla krajów Strefy Euro (65,3), co zaprezentowano na wykresie nr 22.

Wykres 22. Liczba poleceń przelewu na jednego mieszkańca w latach 2001 – 2020

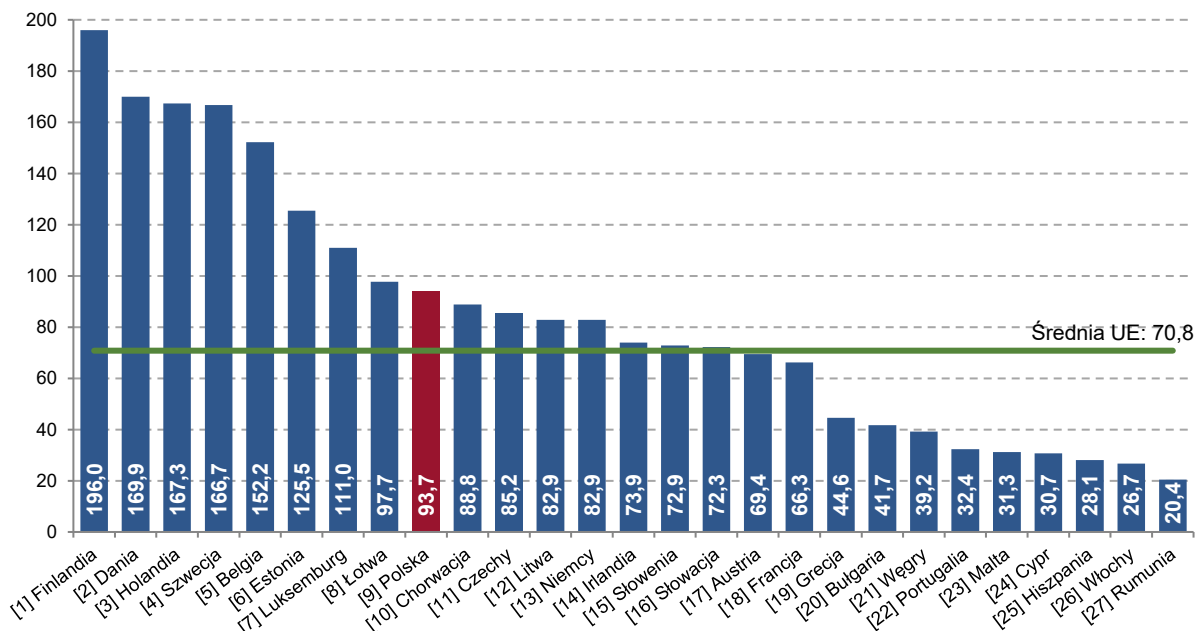

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Jak widać na powyższym wykresie, znaczna dynamika wzrostu poleceń przelewu na jednego mieszkańca w latach 2006 – 2014 w Polsce pozwoliła znacząco zredukować różnicę między średnią dla Polski a średnią dla UE i Strefy Euro, aby w 2015 r. po raz pierwszy znaleźć się powyżej średniej unijnej oraz średniej dla Strefy Euro. Jeszcze na koniec 2001 r. wskaźnik poleceń przelewu per capita dla Polski (13,4) stanowił 1/3 średniej dla UE (39,8), a w 2020 r. znacznie przewyższał już średnią dla UE. Oznacza to, że w 2001 r. statystyczny mieszkaniec UE dokonywał aż o blisko 3 razy więcej poleceń przelewu niż statystyczny Polak, a w 2020 r. mieszkaniec Polski dokonywał już o ponad 32% więcej przelewów niż statystyczny mieszkaniec UE.

W Polsce polecenie przelewu stanowi (obok karty płatniczej) najbardziej popularną, wśród posiadaczy rachunków bankowych, formę rozliczeń bezgotówkowych. W roku 2020 r. Polska zajęła 9. miejsce w UE pod względem liczby wykonanych poleceń przelewu na jedną osobę, awansując o 2 pozycje (w 2019 r. Polska zajmowała 11. miejsce). W stosunku do poprzedniego roku Polska wyprzedziła w rankingu Chorwację oraz Czechy. Wykres nr 23 przedstawia ranking krajów pod kątem liczby poleceń przelewu na jednego mieszkańca w 2020 r.

Wykres 23. Liczba poleceń przelewu na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

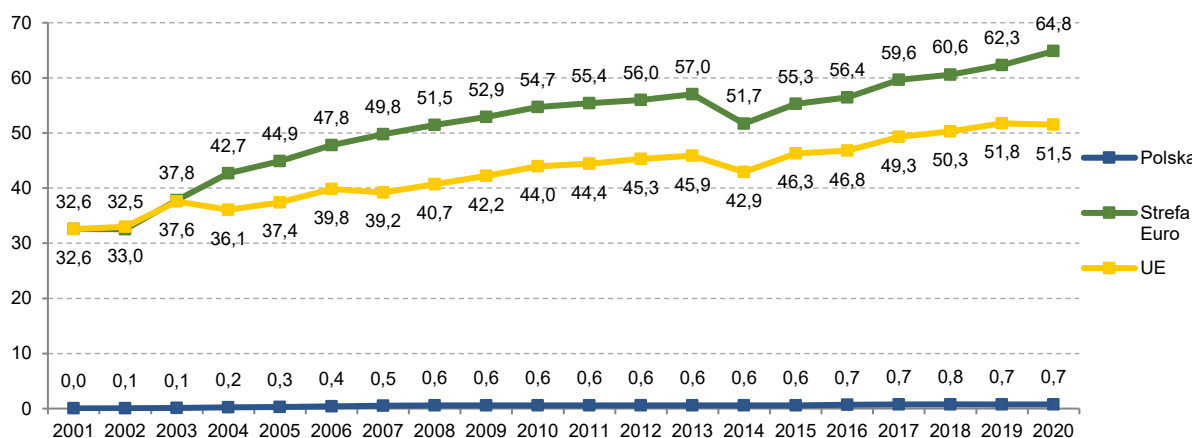
Liderem w zakresie liczby dokonywanych poleceń przelewu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2020 r. była Finlandia ze wskaźnikiem na poziomie 196,0 poleceń przelewu (ponad 2 razy więcej niż w Polsce). Wysokimi wskaźnikami charakteryzują się także: Dania, Holandia, Szwecja oraz Belgia. Najniższy wskaźnik w 2020 r. odnotowano w Rumunii. Statystyczny mieszkaniec Rumunii wykonał w roku jedynie 20,4 poleceń przelewu.

11. Liczba zrealizowanych poleceń zapłaty na jednego mieszkańca

Polecenie zapłaty w Polsce ma znikome znaczenie w porównaniu do krajów UE i Strefy Euro.

Należy jednak odnotować, że liczba poleceń zapłaty w Polsce w latach 2001 – 2004 podwajała się rok do roku, w latach 2005 – 2008 dynamika wzrostu była coraz mniejsza (tempo wzrostu liczby dokonywanych poleceń zapłaty rok do roku wynosiło odpowiednio: 2005 – 57%, 2006 – 30,1%, 2007 – 24,9%), a od 2008 r. liczba poleceń zapłaty utrzymuje się na podobnym poziomie (od 2012 r. zaobserwowano nawet niewielki spadek liczby transakcji poleceniem zapłaty). W 2020 r. w stosunku do 2019 r. nie odnotowano zmiany w liczbie poleceń zapłaty na jednego mieszkańca w Polsce, co przedstawia wykres nr 24.

Wykres 24. Liczba poleceń zapłaty na jednego mieszkańca w latach w latach 2001 – 2020

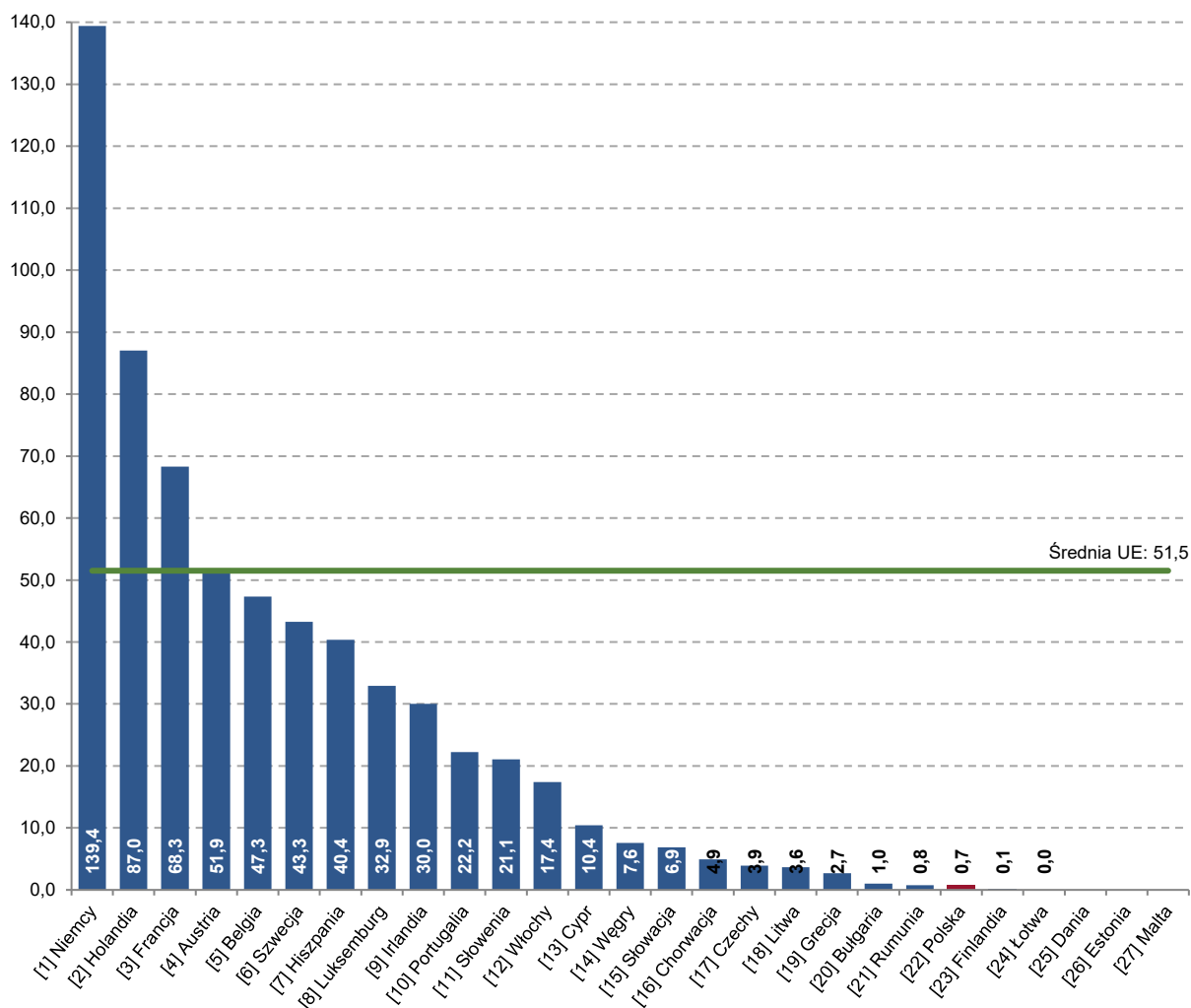

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>.

Jak zaprezentowano na wykresie nr 25, najwyższą liczbę poleceń zapłaty przypadającą na jednego mieszkańca w 2020 r. odnotowały Niemcy (139,4), najniższą zaś Polska (0,7), Finlandia (0,1) oraz Łotwa (0,0). Liczba zrealizowanych poleceń zapłaty na 1 mieszkańca w 2020 r. plasuje Polskę w samej końcówce UE na 22. miejscu (na 24 kraje, które udostępniły dane).

Można zauważyć, że pozycja Polski, w odniesieniu do omawianego wskaźnika, jest o wiele słabsza niż innych krajów regionu. Polecenie zapłaty jest instrumentem kilkukrotnie częściej wykorzystywanym w krajach takich jak Czechy, Węgry i Słowacja. Mała popularność polecenia zapłaty w Polsce wynika z wielu czynników, w tym m.in. niepełnej wiedzy, obaw klientów przed upoważnianiem wierzyciela do obciążania ich rachunku bankowego, braku właściwej kampanii promocyjnej i wystarczających zachęt do korzystania z tej formy rozliczeń, jak również z przyzwyczajień konsumentów do płacenia rachunków - gotówkowo na pocztę lub w innym miejscu (np. w kasie wierzyciela lub w punkcie przyjmującym wpłaty na rachunki bankowe), bądź bezgotówkowo - poprzez polecenie przelewu za pośrednictwem bankowości internetowej.

Wykres 25. Liczba poleceń zapłaty na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>
 Estonia nie przekazała danych i nie jest uwzględniana w średniej UE.

12. Liczba transakcji dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych

Transakcje bezgotówkowe obejmują przede wszystkim transakcje dokonywane przy użyciu kart płatniczych, polecenia przelewu, polecenia zapłaty oraz (w przypadku niektórych krajów) również przy użyciu czeków i instrumentów pieniądza elektronicznego. Zatem omawiany wskaźnik może być ogólniejszym miernikiem aktywności obywateli danego kraju w zakresie wykorzystywania bezgotówkowych instrumentów płatniczych.

Wśród transakcji bezgotówkowych w Polsce od 2015 r. dominują transakcje kartowe (wcześniej przeważało polecenie przelewu). W 2020 r. ich udział w liczbie dokonywanych transakcji osiągnął 62,70%. Udział przelewów wyniósł w 2020 r. 37,01%. Natomiast udział poleceń zapłaty nadal był niewielki – zaledwie 0,29%. Liczbę transakcji bezgotówkowych przedstawiono w tabeli nr 6.

Tabela 6. Liczba transakcji bezgotówkowych w Polsce w latach 2008-2020 (w tys. transakcji)

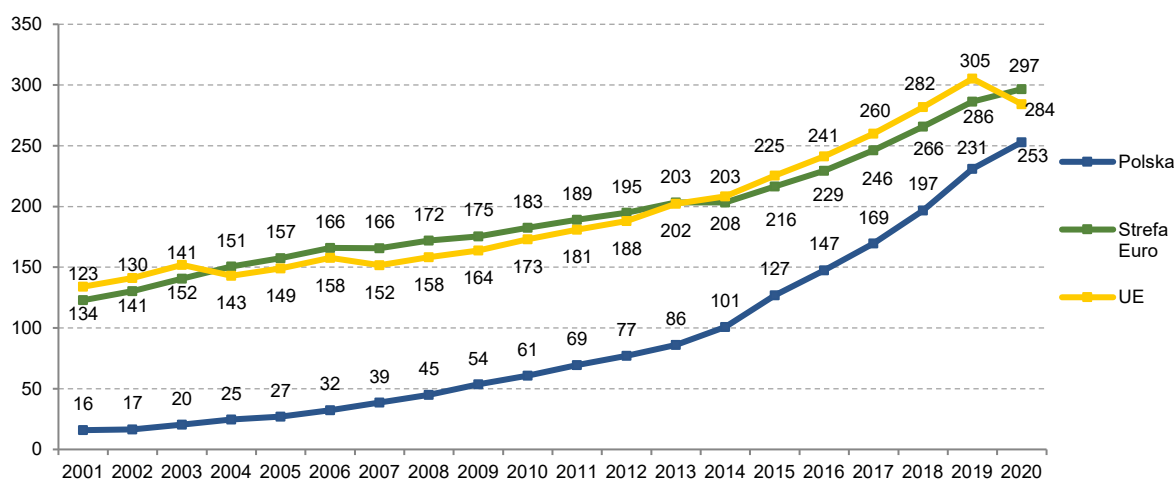
Okres	Przelewy		Czeki		Karty płatnicze		Polecenie zapłaty		RAZEM
	liczba trans. (tys.)	%	liczba trans. (tys.)	%	liczba trans. (tys.)	%	liczba trans. (tys.)	%	liczba trans. (tys.)
2008	1 115 933	65,10%	226	0,013%	576 673	33,64%	21 306	1,24%	1 714 138
2009	1 314 769	64,40%	246	0,012%	703 909	34,48%	22 525	1,10%	2 041 449
2010	1 468 692	62,88%	191	0,008%	844 234	36,14%	22 593	0,97%	2 335 710
2011	1 625 127	60,76%	108	0,004%	1 025 989	38,36%	23 283	0,87%	2 674 507
2012	1 736 926	58,37%	105	0,004%	1 215 587	40,85%	23 252	0,78%	2 975 870
2013	1 842 584	55,59%	97	0,003%	1 448 660	43,71%	23 109	0,70%	3 314 450
2014	1 977 308	51,04%	106	0,003%	1 872 666	48,34%	23 589	0,61%	3 873 669
2015	2 301 968	47,14%	103	0,002%	2 556 721	52,35%	24 918	0,51%	4 883 710
2016	2 436 456	43,01%	99	0,002%	3 202 323	56,52%	26 495	0,47%	5 665 373
2017	2 617 899	40,20%	88	0,001%	3 865 457	59,36%	28 259	0,43%	6 511 703
2018	2 818 967	37,28%	82	0,001%	4 713 169	62,33%	29 425	0,39%	7 561 643
2019	3 123 513	35,21%	74	0,001%	5 720 600	64,48%	28 147	0,32%	8 872 334
2020	3 595 494	37,01%	51	0,001%	6 090 661	62,70%	28 164	0,29%	9 714 370

Źródło: Dane Narodowego Banku Polskiego

W Polsce zauważalny jest wyraźny trend wzrostowy, w szczególności w liczbie transakcji dokonywanych kartami płatniczymi, które znacznie zwiększyły swój udział i przewyższyły liczbę przelewów w 2015 r. Tempo wzrostu liczby transakcji bezgotówkowych dokonywanych wszystkimi instrumentami płatniczymi w Polsce jest szybsze niż tempo wzrostu średniej dla krajów strefy Euro oraz całej UE (wykres nr 26).

Niezależnie od powyższego, należy zaznaczyć, że w latach 2001 – 2020 średni roczny wzrost wykorzystania instrumentów płatniczych, wyrażony w liczbie transakcji bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi na 1 mieszkańca, wyniósł w Polsce 15,69%.

Wykres 26. Liczba transakcji bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi na jednego mieszkańca w latach 2001-2020

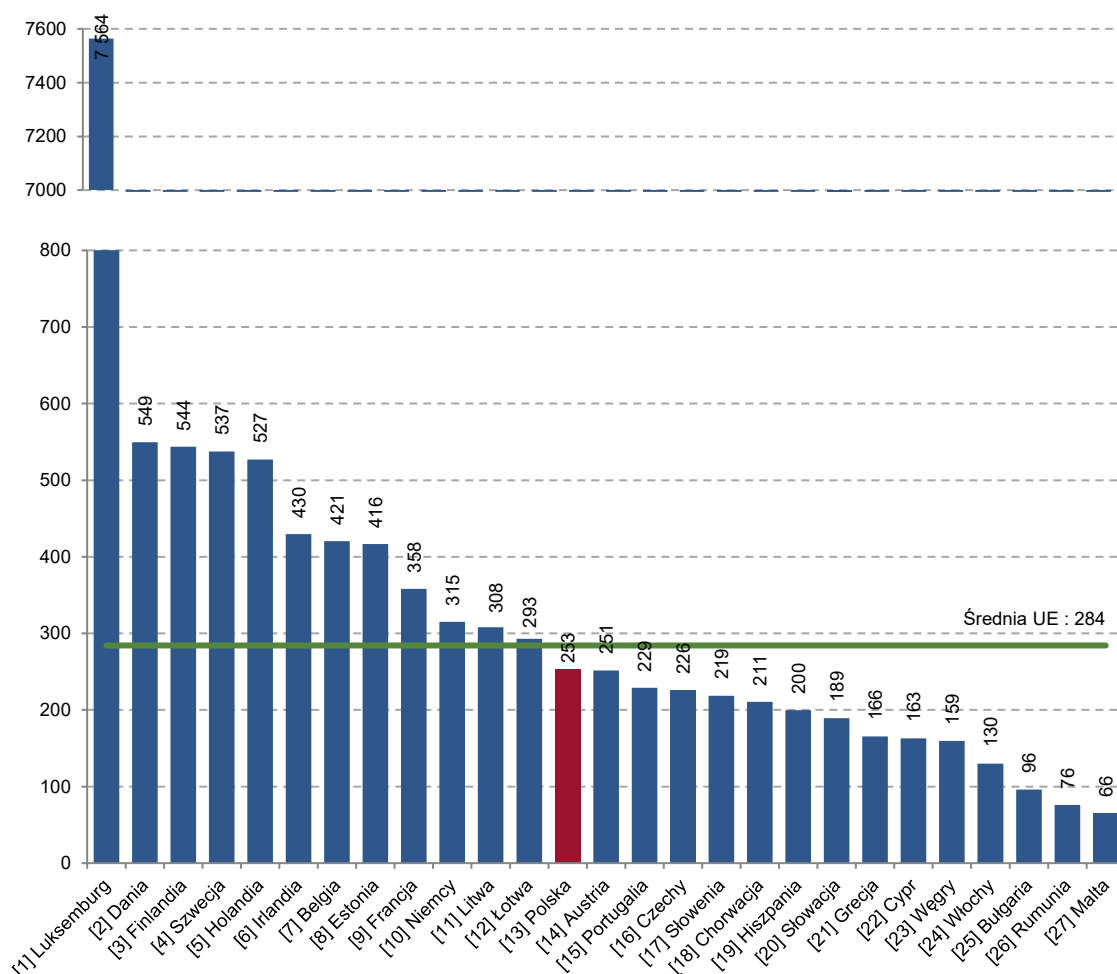
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

W 2020 r. Polska zajmowała 13. miejsce wśród państw UE pod względem liczby transakcji instrumentami płatniczymi na 1 mieszkańca, co pokazano na wykresie nr 27. W stosunku do danych za 2019 r., Polska zmieniła swoją pozycję w rankingu, awansując o 3 miejsca. Na jednego Polaka w 2020 r. przypadało 253 transakcje, co w porównaniu do średniej UE oraz średniej dla Strefy Euro (odpowiednio 284 oraz 297 transakcji) oznacza nadal stosunkowo niskie wykorzystywanie bezgotówkowych instrumentów płatniczych w naszym kraju. Na uwagę zasługuje jednak fakt, iż liczba transakcji bezgotówkowych instrumentami płatniczymi na mieszkańca wzrosła w 2020 r. w Polsce aż o 8,7% w stosunku do roku 2019, podczas gdy w Strefie Euro wzrost ten wynosił 3,5%, a w Unii Europejskiej zanotowano spadek aż o 7,4% (najprawdopodobniej był on spowodowany nieujęciem w zestawieniu Wielkiej Brytanii).

Najwyższy poziom wykorzystania bezgotówkowych instrumentów płatniczych w UE odnotowano w Luksemburgu (7 564 transakcji per capita – czyli prawie 30 razy więcej niż w Polsce). Luksemburg uzyskał tak wysoki wskaźnik, ponieważ jako jedno z nielicznych państw ma najwyższe wykorzystanie bezgotówkowego instrumentu, jakim jest instrument pieniądza elektronicznego. Wynika to z faktu, że firma PayPal, świadcząca usługi płatnicze w handlu internetowym, ma siedzibę w Luksemburgu oraz uzyskała w tym kraju licencję instytucji kredytowej. Większość transakcji przeprowadzonych w całej Europie zostało przypisanych jako dokonane w Luksemburgu, ponieważ rachunki, z których dokonywano płatności, są

umiejscowione w Luksemburgu, pomimo tego, że posiadaczami tych rachunków są obywatele różnych państw UE. Na jednego mieszkańca Luksemburga w 2020 r. przypadało z tego powodu aż 7 059 transakcji instrumentem pieniądza elektronicznego, przy średnim wskaźniku UE wynoszącym zaledwie 13,7 transakcji.

Wykres 27. Liczba transakcji bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Należy dodać, że nie wszystkie kraje przekazały kompletne dane dotyczące bezgotówkowych instrumentów płatniczych. Przykładowo Dania, Estonia i Malta nie przekazały danych dotyczących polecenia zapłaty. Malta nie przekazała również danych dotyczących kart płatniczych. Ponadto w przypadku innych instrumentów płatniczych, takich jak: czeki czy pieniądź elektroniczny, należy zauważyć, że nie są one wykorzystywane we wszystkich krajach.

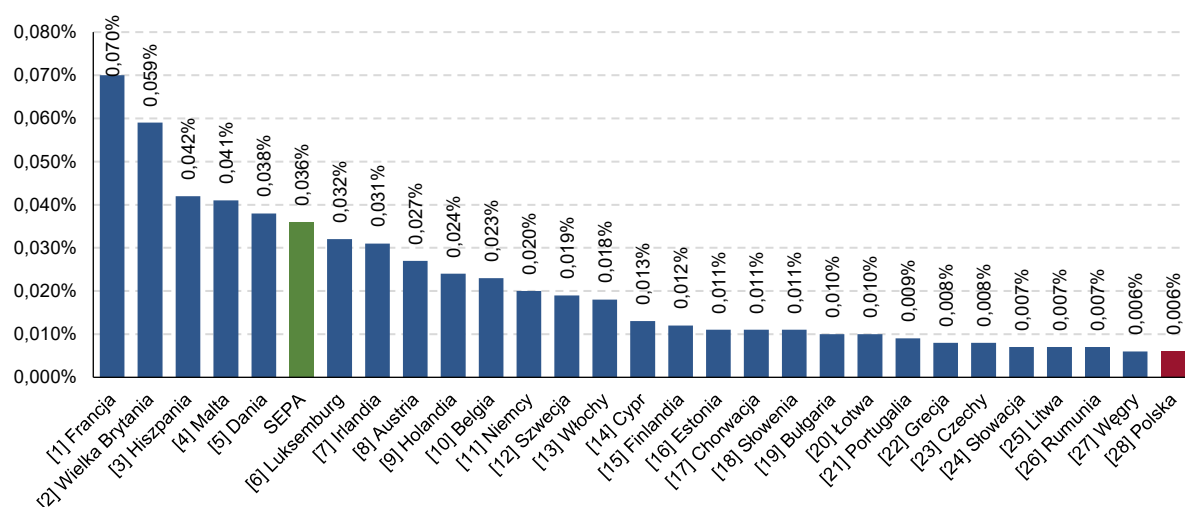
13. Udział transakcji oszukańczych w wartości wszystkich transakcji dokonywanych kartami

W październiku 2021 r. Europejski Bank Centralny opublikował siódmą edycję materiału pt. „Seventh report on card fraud”, w którym zaprezentował analizę danych statystycznych dotyczących oszustw z użyciem kart płatniczych w krajach UE w latach 2015-2019. Dane zostały przekazane do EBC przez prawie wszystkie funkcjonujące w Europie systemy kart płatniczych, zarówno międzynarodowe (VISA, MasterCard), jak i systemy lokalne.

Dane na wykresie nr 28 wskazują, że w Polsce odnotowano najmniejszy udziałów transakcji oszukańczych w wartości wszystkich transakcji dokonanych kartami (0,006%). Stawia to nasz kraj, pod względem bezpieczeństwa w zakresie kart płatniczych, na pierwszym miejscu w Unii Europejskiej. Najwyższy wskaźnik zanotowano we Francji, Wielkiej Brytanii oraz Hiszpanii. Średnia dla Strefy Euro wynosiła 0,036%, tj. sześć razy więcej niż w Polsce. Można również zauważyć, że różnice w wartości transakcji oszukańczych dokonywanych kartami płatniczymi w poszczególnych krajach są znaczące, jednak wartość takich transakcji stanowi niewielki udział w ogólnej liczbie transakcji kartowych.

Na wysoki poziom bezpieczeństwa transakcji dokonywanych kartami płatniczymi w Polsce w dużej mierze wpłynęło propagowanie i promowanie działań zwiększających bezpieczeństwo rozliczeń kart płatniczych, tj. migracja kart płatniczych z paskiem magnetycznym na karty wyposażone w mikroprocesor EMV, jak również dostosowywanie infrastruktury obsługującej karty płatnicze, a więc terminali POS i bankomatów, do standardu EMV. Ważnym aspektem wpływającym na tak niski poziom oszustw dokonywanych kartami płatniczymi są również działania podejmowane przez sektor bankowy we współpracy z Policją i Prokuraturą. To wszystko spowodowało, że Polska może być uznawana za najbezpieczniejszy kraj w Unii Europejskiej pod względem dokonywanych oszustw kartowych.

Wykres 28. Udział transakcji oszukańczych w wartości wszystkich transakcji kartowych w poszczególnych krajach UE w 2019 r.

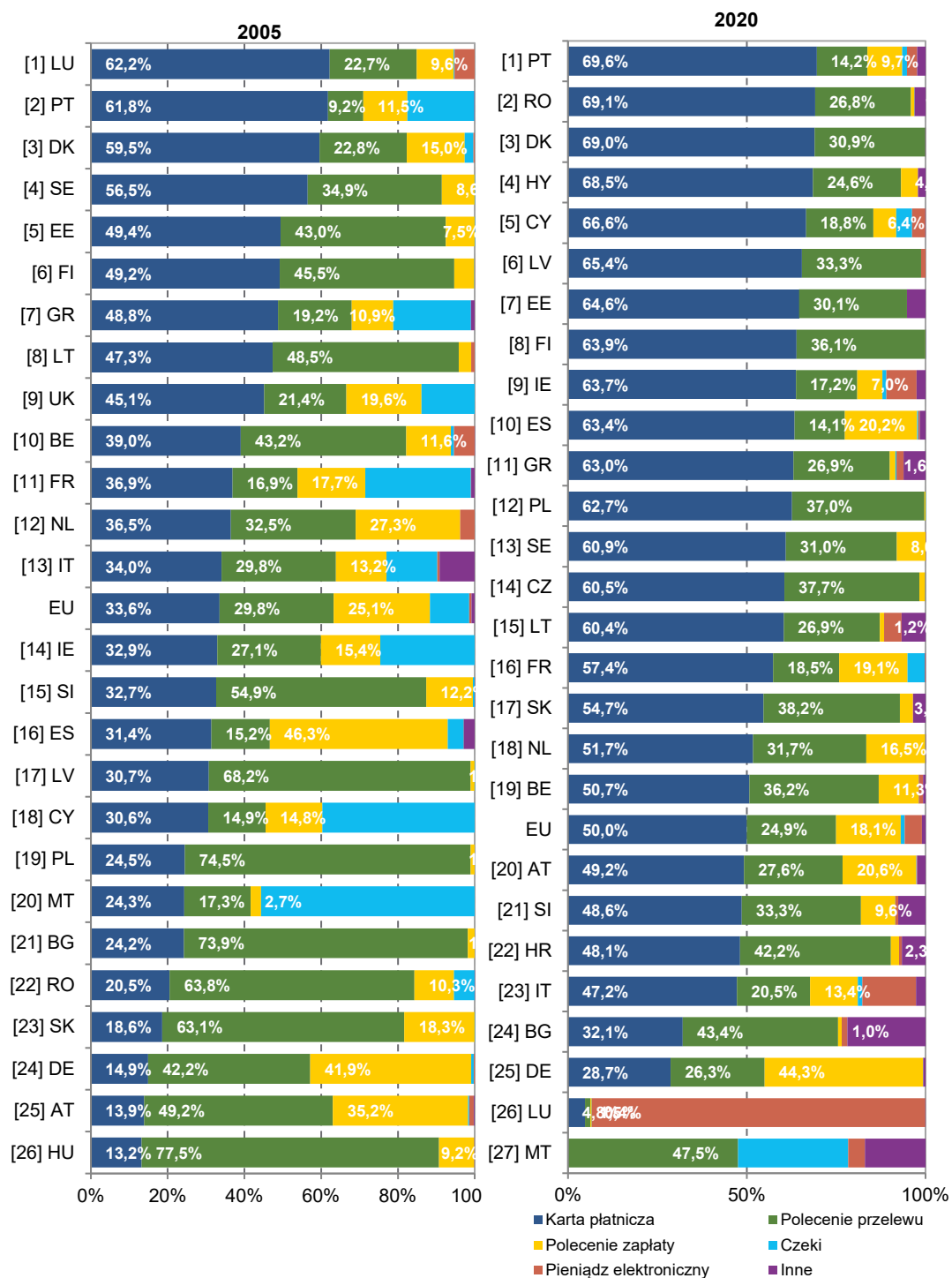

Źródło: Europejski Bank Centralny, <https://www.ecb.europa.eu>

14. Transakcje bezgotówkowe w podziale na instrumenty płatnicze

Interesująco przedstawia się porównanie wykorzystywania poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych w roku 2005 oraz 2020 pod względem liczby transakcji danym instrumentem płatniczym. Na wykresie nr 29 zaprezentowano, malejąco według udziału transakcji dokonanych kartami płatniczymi, dane dotyczące krajów Unii Europejskiej.

Wykres 29. Procentowy udział instrumentów bezgotówkowych w 2005 oraz 2020 r. wg liczby transakcji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

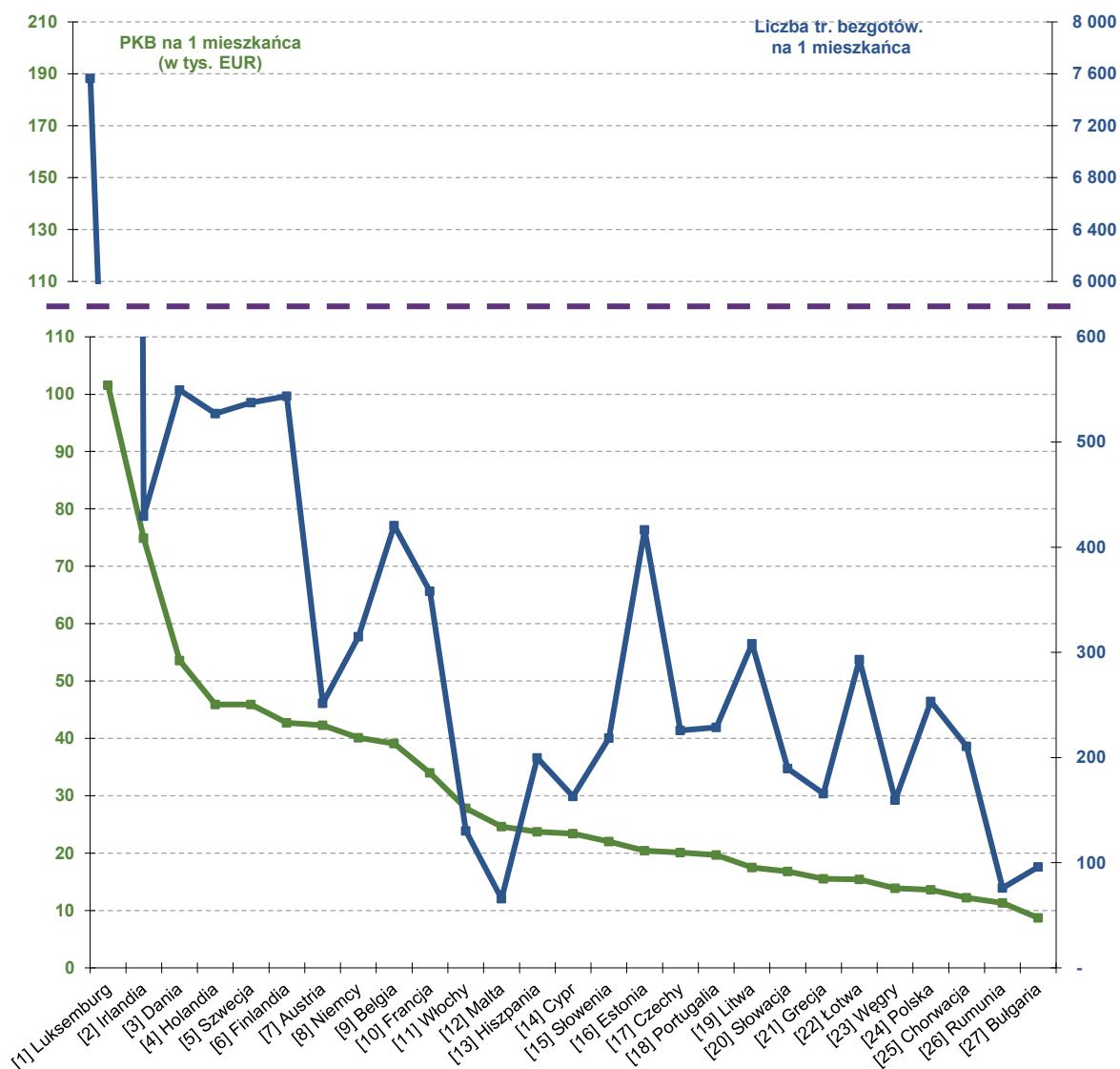
W 2005 r. Polska zajmowała 19. miejsce (24,5%) pod względem udziału liczby transakcji dokonanych przy użyciu kart płatniczych wśród wszystkich instrumentów bezgotówkowych, natomiast w 2020 r. zajmowała już 12. miejsce z udziałem na poziomie 62,7%. Warto zwrócić uwagę, że w 2005 r. największe użycie kart, spośród bezgotówkowych instrumentów, odnotowano w Luksemburgu, natomiast w 2020 r. Luksemburg znalazł się w tym zestawieniu na przedostatnim miejscu. Również w przypadku tego zestawienia, duży wpływ na dane Luksemburga miał system PayPal, który raportuje wszystkie transakcje realizowane na terenie EU, w tym w ogromnej liczbie transakcje realizowane przy użyciu pieniądza elektronicznego. W odniesieniu do Polski należy zwrócić uwagę na rosnące znaczenie kart płatniczych oraz zmniejszający się udział przelewów. W 2020 r. udział transakcji kartowych przewyższył udział transakcji poleceń przelewu o 25,7 pkt procentowego, podczas gdy w 2005 r. przelewy stanowiły aż 74,5% wszystkich transakcji bezgotówkowych, a transakcje kartowe tylko 24,5%. Wpływ na tę zmianę w Polsce miało w dużej mierze rozpowszechnienie płatności kartami zbliżeniowymi.

Zarówno w 2005 r., jak i 2020 r., w krajach takich jak Niemcy, Austria, Hiszpania, Holandia i Francja, duży udział w transakcjach bezgotówkowych miało polecenie zapłaty. W Polsce użycie tego instrumentu płatniczego nie upowszechniło się.

15. Relacje pomiędzy poziomem dochodu a transakcjami instrumentami płatniczymi

Pod względem relacji zachodzących pomiędzy PKB na 1 mieszkańca (w EUR), a liczbą transakcji instrumentami płatniczymi przypadających na 1 mieszkańca w 2020 r. widoczna jest wyraźna różnica pomiędzy tzw. „starymi” krajami członkowskimi Unii Europejskiej a jej „nowymi” członkami, tj. krajami, które przystąpiły do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. lub w późniejszym terminie. W „nowych” krajach członkowskich widoczny był zarówno niższy poziom dochodu, jak i niższa liczba transakcji bezgotówkowych przypadających na 1 mieszkańca. Wyjątek wśród tych krajów stanowiła Estonia, która ma relatywnie wysoki poziom rozwoju w zakresie obrotu bezgotówkowego.

Wykres 30. Liczba transakcji dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w przeliczeniu na jednego mieszkańca na tle wartości PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w tys. euro) w poszczególnych krajach UE w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

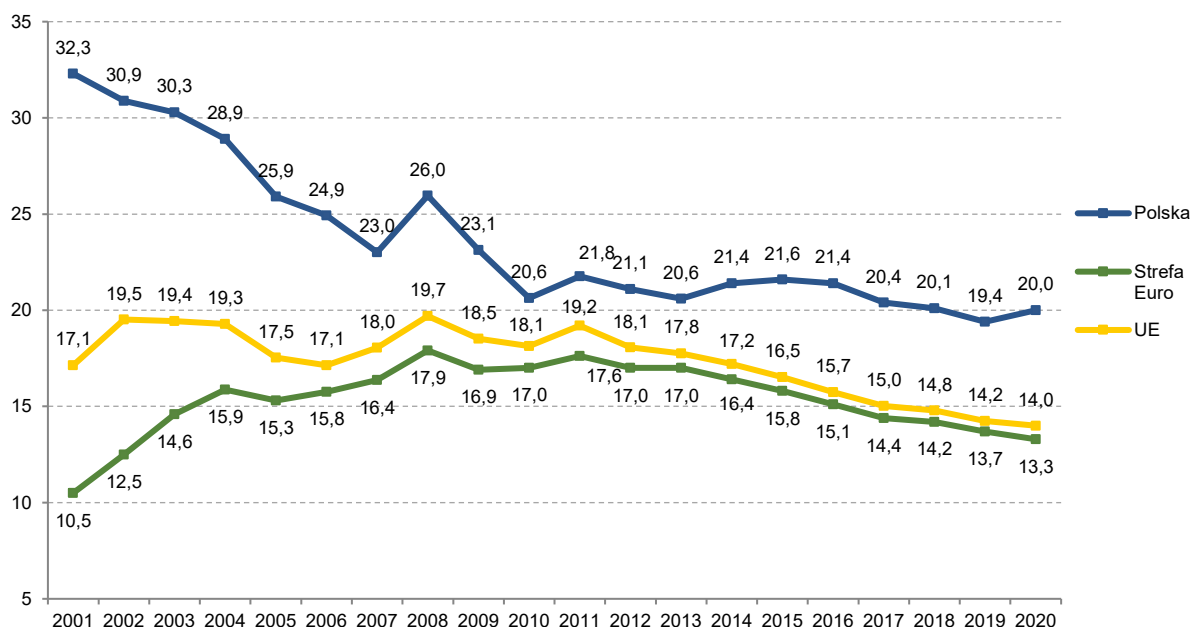
Poza nielicznymi wyjątkami, widoczna jest pewna korelacja pomiędzy poziomem dochodu a liczbą dokonywanych transakcji bezgotówkowych, tzn. w krajach o wyższym poziomie dochodu występuje generalnie wyższy poziom tego rodzaju transakcji. W Polsce nadal utrzymuje się niski poziom transakcji dokonywanych przez 1 mieszkańca instrumentami płatniczymi. Warto zwrócić uwagę na Włochy, które przy ponad dwukrotnie wyższym PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca mają prawie dwukrotnie niższy wskaźnik transakcji dokonywanych przez 1 mieszkańca niż w Polsce. W 2020 r. PKB na 1 mieszkańca w Polsce wynosił 13,6 tys. euro. Liczba transakcji na 1 mieszkańca w Polsce w 2020 r. wynosiła 253,3 (w 2019 r. 231,1). Natomiast średni poziom PKB na mieszkańca Unii w 2020 r. wynosił 29,7,0 tys. euro, a średnia liczba transakcji bezgotówkowych to 284,2.

Współczynnik korelacji liniowej Pearsona⁸ podanych danych, tj. liczby transakcji przeprowadzonych bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi w przeliczeniu na 1 mieszkańca i wartości PKB na 1 mieszkańca (wyliczonego w tys. euro), w 2020 r. wynosił $r=0,7237$. W roku 2018 wskaźnik ten wyniósł $r=0,7411$, a więc w 2020 r. zmniejszył się o 0,0174. Współczynnik korelacji liniowej o wartości bezwzględnej zbliżonej do 1 oznacza silną zależność liniową między badanymi cechami, gdyż im większa wartość bezwzględna współczynnika, tym silniejsza liniowa zależność, natomiast korelacja dodatnia wskazuje, iż wzrost jednego wskaźnika prowadzi do wzrostu wskaźnika drugiego.

16. Udział pieniądza gotówkowego w agregacie podaży pieniądza M1

Analiza danych dotyczących Polski wskazuje na stałą tendencję zmniejszania się udziału pieniądza gotówkowego w agregacie podaży pieniądza M1 do roku 2007 (z 32,3% w 2001 r. do 23,0% w 2007 r.), jednakże w 2008 r. poziom pieniądza gotówkowego w agregacie pieniądza M1 wzrósł do 26,0%, co można łączyć ze zjawiskiem kryzysu finansowego, zaś w 2009 r. wskaźnik ten powrócił do poprzedniego poziomu, spadając do 23,1%. Dalszy spadek był odnotowywany również w 2010 r., kiedy udział pieniądza gotówkowego w agregacie podaży pieniądza M1 zmniejszył się do 20,6%. Po 2011 r. zaobserwowano wzrost do poziomu 21,6% w 2015 r., a następnie spadek do poziomu 19,4% w 2019 r. Warto zaznaczyć, że w 2019 r. udział ten spadł po raz pierwszy poniżej 20%, by w 2020 r. ponownie osiągnąć poziom 20,0%. Przedstawiono to na wykresie nr 31.

Wykres 31. Udział gotówki w agregacie podaży pieniądza M1 w latach 2001 - 2020 (w %)

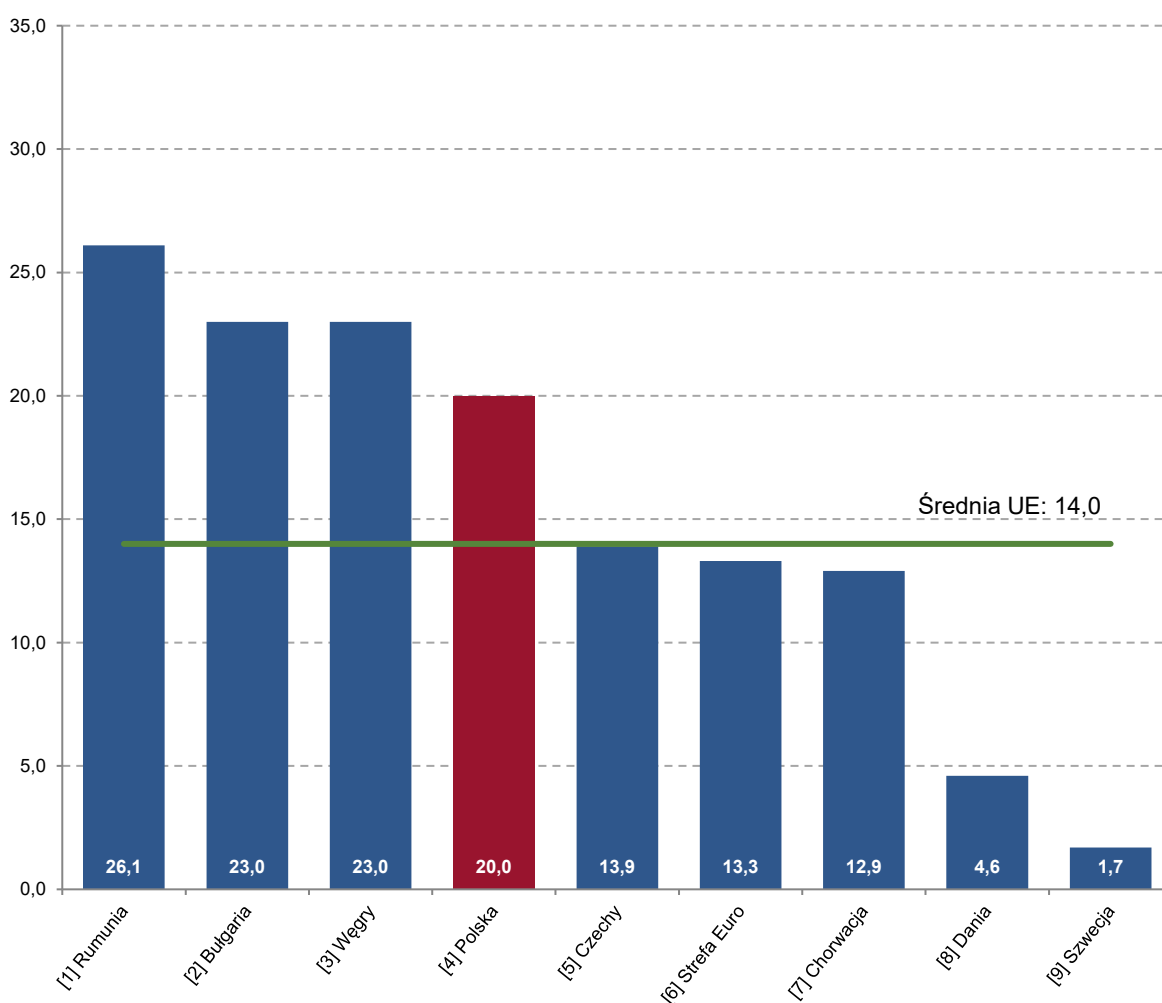

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

⁸ Współczynnik korelacji Pearsona jest bezwymiarowym wskaźnikiem, którego wartość mieści się w zakresie od minus 1,0 do plus 1,0 włącznie i odzwierciedla stopień liniowej zależności pomiędzy dwoma zestawami danych.

W 2009 r. procentowy udział pieniądza gotówkowego w Polsce w ramach agregatu podaży pieniądza M1 kształtował się na poziomie o 4,6 p.p. wyższym niż średnia dla Unii Europejskiej, natomiast w 2020 r. różnica ta zwiększyła się do 6,0 p.p. Jednakże sytuację Polski w tym zakresie, w porównaniu do innych państw UE spoza Strefy Euro, można ocenić jako umiarkowanie dobrą, co pokazano na wykresie nr 32. Wyraźnie widać, że Polska wyprzedzała pod kątem tego wskaźnika trzy kraje (Bułgarię, Rumunię i Węgry), ale pięć innych krajów UE spoza Strefy Euro (Czechy, Chorwacja, Dania, Wielka Brytania i Szwecja) wyprzedzało pod tym kątem Polskę.

Wykres 32. Udział gotówki w agregacie podaży pieniądza M1 w krajach UE w 2020 r. (w %).

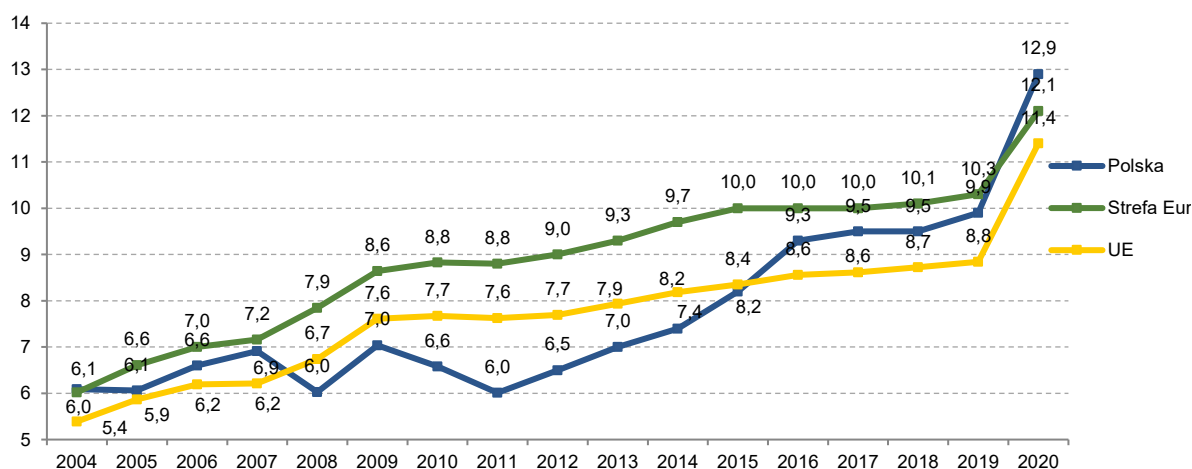

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

17. Udział pieniądza gotówkowego w PKB

Wskaźnikiem uzupełniającym dane dotyczące gotówki jest jej udział w PKB. W 2020 r. udział gotówki w PKB w Polsce wyniósł 12,9% i był wyższy od średniej dla Strefy Euro (12,1%), oraz od średniej Unii Europejskiej (11,4%). Najniższy udział gotówki w PKB w Polsce występował w 2008 oraz 2011 r. (wyniósł on jedynie 6%). Udział gotówki w PKB w latach 2004-2020 przedstawia wykres nr 33.

Wykres 33. Udział gotówki w PKB w latach 2004 - 2020 (w %)

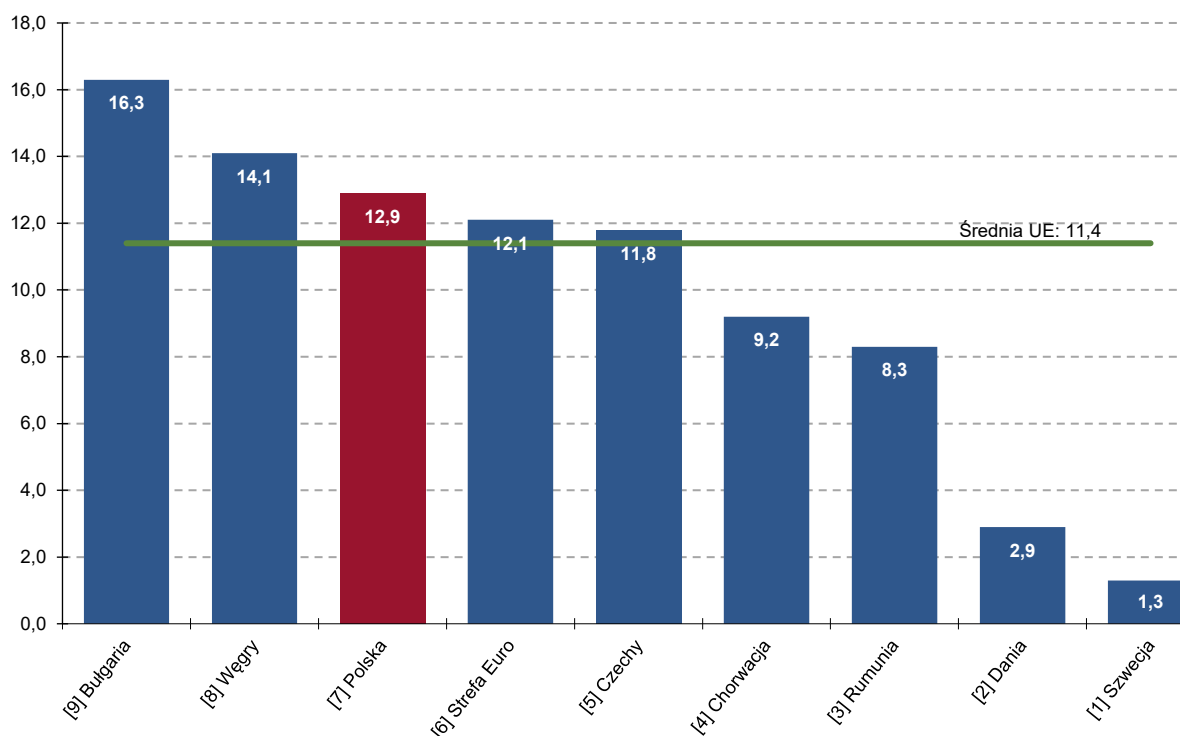

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Warto zwrócić uwagę na zdecydowany wzrost udziału gotówki w PKB w 2020 r. zarówno w Polsce, Strefie Euro, jak i całej Unii Europejskiej, co było najprawdopodobniej skutkiem reakcji społeczeństwa na pandemię COVID-19.

Wśród krajów, dla których dostępne są dane, Polska plasuje się na 7. miejscu, wyprzedzając takie kraje jak Bułgaria oraz Węgry. Niższy wskaźnik od Polski odnotowały natomiast Czechy, Chorwacja, Rumunia, Dania oraz Szwecja. Udział gotówki w PKB w krajach UE w 2020 r. prezentuje wykres nr 34.

Wykres 34. Udział gotówki w PKB w krajach UE w 2020 r. (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

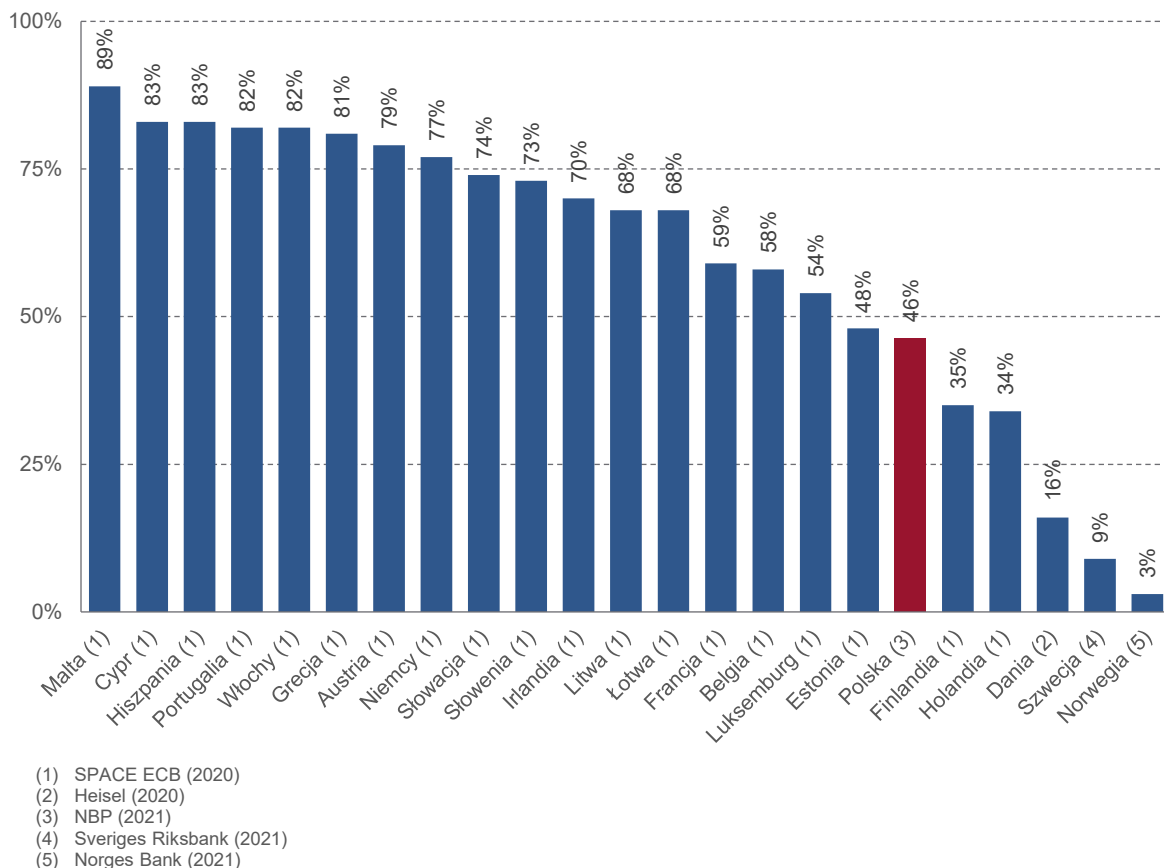
18. Udział gotówki w płatnościach

Dodatkowych interesujących informacji dostarczyć może wskaźnik prezentujący udział gotówki w płatnościach. Wskaźnik ten opiera się m.in. na wynikach badania pt. *Study on the payment attitudes of consumers in the euro area (SPACE)*⁹, przeprowadzonego przez EBC metodą dzienniczkową w trzech falach w okresie od marca do grudnia 2019 r. W badaniu wzięło udział ponad 41 tys. konsumentów z krajów Strefy Euro, którzy notowali wszystkie płatności oraz wypłaty gotówki w ciągu jednego dnia. Respondenci zaraportowali ponad 68 tys. transakcji POS oraz P2P, prawie 7,4 tys. transakcji online oraz ponad 43,6 tys. płatności za rachunki.

Badanie EBC obejmowało jedynie kraje Strefy Euro, w związku z tym dane dla Polski oraz krajów spoza Strefy Euro zostały przyjęte z innych źródeł i, w celu dokonania porównania, zostały uwzględnione na wspólnym wykresie. Należy dodać, że wykres obejmuje dane za różne okresy czasowe, gdyż badania w krajach spoza Strefy Euro były prowadzone odrębnie w różnych latach okresu 2017 – 2020.

⁹ ECB, December 2020, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.spacereport202012-bb2038bbb6.en.pdf>

Wykres 35. Udział transakcji gotówkowych w liczbie płatności w Polsce i krajach Unii Europejskiej w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji SPACE EBC (2020) oraz pozostałych źródeł wymienionych w legendzie na wykresie. Rok zaprezentowany obok źródła jest rokiem publikacji danego badania.

* W przypadku badania dla Szwecji zadane zostało pytanie: w jaki sposób płaciłeś za ostatnie zakupy (możliwość wyboru: karta debetowa, karta kredytowa, gotówka).

Pomijając fakt, że dane zaprezentowane na wykresie pochodzą z różnych okresów (które są do siebie zbliżone) Polska zajmowała 6. miejsce wśród 23 porównywanych krajów, z 46% udziałem gotówki w płatnościach. Największy udział gotówki w płatnościach miały kraje takie jak: Malta, Cypr oraz Hiszpania. Zestawienie to pokazuje, że w Polsce, pomimo średnio rozwiniętej infrastruktury płatniczej, konsumenci z dość dużą intensywnością korzystają z bezgotówkowych rozwiązań płatniczych.

Podsumowanie

Zaprezentowany materiał porównuje wybrane elementy polskiego systemu płatniczego z innymi krajami Unii Europejskiej. W przypadku 7 wskaźników Polska znajdowała się powyżej średniej dla Unii Europejskiej, a w przypadku 6 wskaźników zajmowała miejsca w pierwszej 10-tce (omawiane wskaźniki odnoszą się do obrotu bezgotówkowego, tj. pierwszych dwanaście pozycji w tabeli nr 7).

W 2020 r. Polska znajdowała się na pierwszym miejscu wśród 27 krajów UE pod względem liczby placówek oferujących usługi płatnicze. Wysoka pozycja Polski odnośnie liczby placówek oferujących usługi płatnicze wynika głównie z faktu, że do typowych instytucji oferujących usługi płatnicze (banków, SKOK-ów i Poczty Polskiej) zalicza się od 2009 r. także nową grupę podmiotów, które uzyskały prawo do świadczenia takich usług po wejściu w życie przepisów dyrektywy o usługach płatniczych. W naszym kraju są to głównie firmy, w których klienci dokonują wpłat gotówkowych na rachunki bankowe, w celu uregulowania comiesięcznych opłat (np. za energię, gaz, telefon, czynsz). Bez uwzględniania placówek instytucji płatniczych i biur usług płatniczych, wskaźnik ten w 2020 r. kształtowałby się na poziomie 499 placówek na milion mieszkańców, czyli powyżej średniej unijnej, która wtedy wynosiłaby 404 i Polska zajmowałaby 7. miejsce na 25 państw UE.

Analizując pozostałe wskaźniki, dotyczące głównie obrotu bezgotówkowego, porównanie Polski z innymi krajami Unii Europejskiej wypada ciągle stosunkowo mało korzystnie, choć w niektórych przypadkach zaobserwowano pozytywne zmiany. W zakresie infrastruktury płatniczej, czyli liczby bankomatów, liczby terminali POS, liczby wydanych kart płatniczych, przeliczonych na jednego mieszkańca lub 1 mln mieszkańców, Polska plasuje się poniżej średniego poziomu wskaźnika dla krajów UE. W stosunku do lat poprzednich, Polska zanotowała wzrost prawie we wszystkich ww. wskaźnikach (oprócz liczby bankomatów na 1 mln mieszkańców), a pozycja Polski zmieniła się pozytywnie we wszystkich wskaźnikach. Patrząc na wszystkie analizowane wskaźniki, w 11 z nich Polska awansowała w rankingu, w 3 pozostała bez zmian, a w żadnym nie zanotowała spadku w rankingu (vide Tabela nr 7). Należy zwrócić uwagę na fakt, iż awans w niektórych pozycjach mógł być spowodowany nieuwzględnieniem w statystykach od 2020 r. Wielkiej Brytanii.

Pod względem liczby bankomatów oraz wydanych kart płatniczych, Polska awansowała o dwie pozycje w stosunku do poprzedniego roku, zaś pod względem liczby terminali POS aż o 6 pozycji. Warto zaznaczyć, że w Polsce 100% terminali POS akceptuje płatności zbliżeniowe. Z uwagi na fakt, iż EBC nie publikuje odrębnych danych dotyczących płatności zbliżeniowych, nie ma możliwości dokonania szczegółowych porównań z innymi krajami UE w tym zakresie.

Nieco korzystniej wypada nasz kraj w obszarze wykorzystania infrastruktury płatniczej oraz bezgotówkowych instrumentów płatniczych (kart płatniczych i poleceń przelewu). We wszystkich wskaźnikach dotyczących wykorzystania infrastruktury płatniczej oraz instrumentów bezgotówkowych, Polska zanotowała wzrosty (poza liczbą poleceń zapłaty na 1 mieszkańca) i w 6 przypadkach przełożyło się to na awans w rankingu krajów UE. W większości tych wskaźników Polska plasuje się powyżej średniej unijnej. Na szczególną uwagę zasługują wskaźniki takie jak liczba transakcji bezgotówkowych

dokonywanych pojedynczą kartą oraz udział transakcji bezgotówkowych w ogólnej liczbie transakcji przeprowadzonych kartami płatniczymi, w których Polska zajmuje odpowiednio 4. oraz 5. miejsce.

Ogólne zestawienie miejsca Polski na tle innych krajów UE w latach 2019 – 2020 przedstawiono w tabeli nr 7 i - bardziej szczegółowo (w latach 2012-2020) – w tabeli nr 8.

Tabela 7. Zestawienie najważniejszych analizowanych wskaźników w roku 2019 i 2020.

Wskaźnik	2019	2020	Wzrost / Spadek (%)	Zmiana pozycji względem innych krajów UE		
				2019	2020	
Liczba placówek oferujących usługi płatnicze na 1 milion mieszkańców	1 391	1 340	-3,67% ↓	1/24	0	1/27
Liczba rachunków bankowych na 1 mieszkańca	2,04	2,1	2,94% ↑	10/25	+2	8/22
Liczba bankomatów na 1 mln mieszkańców	592	569	-3,89% ↓	13/28	+2	11/26
Liczba terminali POS w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców	23 615	26 790	13,44% ↑	17/28	+6	11/26
Liczba wydanych kart płatniczych na 1 mieszkańca	1,12	1,14	1,79% ↑	24/28	+2	22/26
Liczba transakcji kartami płatniczymi na 1 mieszkańca	149,0	158,8	6,46% ↑	13/28	0	13/26
Liczba transakcji bezgotówkowych dokonywanych pojedynczą kartą płatniczą	126,5	132,5	4,74% ↑	5/28	+1	4/25
Liczba transakcji zrealizowanych w pojedynczym terminalu POS	5 998	5 630	-6,14% ↓	9/28	+1	8/24
Udział transakcji bezgotówkowych w ogólnej liczbie transakcji przeprowadzonych kartami płatniczymi	90,0%	92,4%	2,67% ↑	7/28	+2	5/25
Liczba zrealizowanych poleceń przelewu na jednego mieszkańca	81,4	93,7	15,11% ↑	11/28	+3	9/27
Liczba poleceń zapłaty na 1 mieszkańca	0,7	0,7	0% –	23/27	+1	22/24
Liczba transakcji dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych na jednego mieszkańca	231	253	9,52% ↑	16/28	+3	13/27
Udział pieniądza gotówkowego w agregacie podaży pieniądza M1	19,4	20,0	3,09% ↑	6/10	-1	7/9
Udział gotówki w PKB	9,9	12,9	30,3% ↑	5/10	+2	3/9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Wykazane w materiale trendy dotyczące rozwoju poszczególnych form rozliczeń pieniężnych pokazują, że nasz kraj osiąga bardzo wysoką dynamikę wzrostu w takich wskaźnikach jak: liczba transakcji bezgotówkowych dokonanych kartami płatniczymi na jednego mieszkańca, liczba transakcji bezgotówkowych dokonanych pojedynczą kartą płatniczą oraz liczba poleceń przelewu na jednego mieszkańca. W konsekwencji ww. zmian Polska notuje również wysoką dynamikę wzrostu we wskaźniku

dotyczącym liczby transakcji przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych na jednego mieszkańca.

Istotnym czynnikiem jest również poziom zamożności społeczeństwa (dochody), którego miernikiem jest poziom PKB przypadający na 1 mieszkańca w danym kraju. Niewątpliwie istnieje relacja pomiędzy liczbą transakcji dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych na 1 mieszkańca a poziomem PKB danego kraju na 1 mieszkańca. W Polsce wskaźnik PKB per capita jest bardzo niski (niższy jest jedynie w Chorwacji, Rumunii i Bułgarii). Warto dodać, że wraz ze wzrostem dobrobytu społeczeństwa wzrasta przeważnie również liczba transakcji dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych.

Generalnie, biorąc pod uwagę wzrastające wielkości bezwzględne w zakresie większości omawianych wskaźników, możemy mówić o pozytywnym kierunku rozwoju systemu płatniczego w zakresie płatności detalicznych. Jednakże biorąc pod uwagę niektóre wskaźniki, np. liczbę terminali POS na 1 mln mieszkańców, liczbę wydanych kart płatniczych na 1 mieszkańca, liczbę poleceń zapłaty czy też liczbę transakcji bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi na 1 mieszkańca, Polskę nadal dzieli, choć zmniejszający się z roku na rok, dystans od średniego poziomu korzystania z płatności bezgotówkowych w innych krajach Unii Europejskiej. Porównanie z krajami UE pokazuje, że Polska jest krajem, w którym płatności bezgotówkowe mają duży potencjał dalszego rozwoju, a pomimo odbiegającej od poziomu unijnego infrastruktury transakcyjność oraz częstotliwość jej wykorzystywania jest na stosunkowo wysokim poziomie.

Tabela 8. Miejsce Polski w porównaniu z innymi krajami UE dla wybranych wskaźników w latach 2012 – 2020.

Wskaźnik	Okres	Średnia dla strefy Euro	Średnia dla UE	Polska	Miejsce Polski wg danego wskaźnika wśród innych krajów UE
Liczba placówek oferujących usługi płatnicze, przypadających na 1 milion mieszkańców	2012	588	564	882	3 na 27
	2013	563	502	1 052	3 na 26
	2014	555	608	1 321	2 na 26
	2015	535	510	1 373	1 na 27
	2016	512	493	1 398	1 na 27
	2017	488	476	1 385	1 na 27
	2018	463	455	1 388	1 na 24
	2019	439	439	1 391	1 na 27
	2020	409	476	1 340	1 na 27
Liczba rachunków bankowych na 1 mieszkańca	2012	1,6	1,8	1,5	13 na 21
	2013	1,6	1,6	1,6	14 na 23
	2014	1,6	1,6	1,7	15 na 22
	2015	1,8	1,8	1,7	14 na 21
	2016	1,7	1,7	1,8	11 na 22
	2017	1,7	1,7	1,9	11 na 21
	2018	1,6	1,6	2,0	9 na 20
	2019	1,6	1,6	2,0	10 na 25
	2020	1,7	1,6	2,1	8 na 22
Liczba bankomatów na 1 milion mieszkańców	2012	955	868	484	19 na 27
	2013	931	857	490	20 na 28
	2014	979	897	533	19 na 28
	2015	942	880	576	17 na 28
	2016	954	889	610	14 na 28
	2017	944	881	605	14 na 28
	2018	942	866	596	14 na 28
	2019	907	836	592	13 na 28
	2020	841	771	569	11 na 26
Liczba terminali POS na 1 milion mieszkańców	2012	19 678	18 602	7 742	24 na 26
	2013	19 302	18 266	8 476	25 na 27

	2014	22 484	20 777	10 347	24 na 28
	2015	23 439	22 406	12 104	23 na 27
	2016	25 876	24 473	13 815	22 na 25
	2017	28 274	26 963	16 252	20 na 26
	2018	31 640	30 221	20 484	16 na 24
	2019	34 118	32 759	23 615	17 na 28
	2020	35 579	32 675	26 790	11 na 26
Liczba wydanych kart płatniczych na 1 mieszkańca	2012	1,44	1,47	0,86	26 na 27
	2013	1,45	1,50	0,90	26 na 28
	2014	1,46	1,51	0,94	26 na 28
	2015	1,48	1,54	0,92	26 na 28
	2016	1,51	1,56	0,96	26 na 28
	2017	1,54	1,59	1,02	25 na 28
	2018	1,59	1,62	1,07	24 na 28
	2019	1,67	1,68	1,12	24 na 28
	2020	1,78	1,65	1,14	22 na 26
Liczba transakcji kartami płatniczymi na 1 mieszkańca	2012	71,0	79,3	31,5	20 na 27
	2013	76,1	91,2	37,6	22 na 28
	2014	80,7	99,1	48,7	19 na 28
	2015	87,7	109,4	66,5	16 na 28
	2016	96,9	121,7	83,3	13 na 28
	2017	107,2	134,8	100,6	13 na 28
	2018	121,6	151,4	122,7	12 na 25
	2019	136,3	168,6	149,0	13 na 28
	2020	139,6	142,2	158,8	13 na 26
Liczba transakcji bezgotówkowych pojedynczą kartą płatniczą	2012	47,5	51,0	35,6	13 na 27
	2013	49,3	53,3	40,5	13 na 28
	2014	47,3	54,0	50,3	10 na 28
	2015	49,6	57,9	70,6	9 na 26
	2016	51,6	62,3	84,2	8 na 27
	2017	57,7	70,7	95,2	8 na 28
	2018	61,3	75,6	109,2	6 na 21
	2019	63,2	80,4	126,5	5 na 28

	2020	59,0	66,5	132,5	4 na 25
Liczba transakcji bezgotówkowych w pojedynczym terminalu POS	2012	3 473	4 071	3 953	12 na 26
	2013	3 839	4 477	4 298	12 na 26
	2014	3 079	3 945	4 560	11 na 28
	2015	3 133	4 019	5 339	11 na 25
	2016	3 071	4 021	5 848	8 na 24
	2017	3 199	4 206	5 959	8 na 26
	2018	3 076	4 045	5 721	7 na 21
	2019	3 091	4 114	5 998	9 na 28
	2020	2 951	3 360	5 630	8 na 24
Udział transakcji bezgotówkowych w ogólnej liczbie transakcji przeprowadzonych kartami płatniczymi	2012	75,0%	75,6%	61,2%	19 na 25
	2013	76,0%	76,8%	64,5%	21 na 27
	2014	75,4%	77,4%	70,5%	14 na 27
	2015	75,9%	78,7%	77,7%	9 na 25
	2016	77,2%	80,2%	81,4%	7 na 23
	2017	79,8%	82,8%	84,8%	8 na 26
	2018	81,4%	84,5%	87,6%	6 na 21
	2019	83,4%	86,4%	90,0%	7 na 28
	2020	86,6%	87,8%	92,4%	5 na 25
Liczba poleceń przelewu na 1 mieszkańca	2012	51,9	51,1	45,1	18 na 27
	2013	54,2	53,2	47,9	18 na 28
	2014	52,2	52,2	51,4	19 na 28
	2015	54,0	55,2	59,9	15 na 28
	2016	56,1	57,9	63,4	15 na 28
	2017	58,8	60,7	68,1	14 na 28
	2018	61,4	64,1	73,4	14 na 28
	2019	65,3	68,7	81,4	11 na 28
	2020	65,3	70,8	93,7	9 na 27
Liczba poleceń zapłaty na 1 mieszkańca	2012	56,0	45,3	0,6	26 na 27
	2013	57,0	45,9	0,6	27 na 28
	2014	51,7	42,9	0,6	26 na 28
	2015	55,3	46,3	0,6	23 na 25
	2016	56,4	46,8	0,7	22 na 24
	2017	59,6	49,3	0,7	22 na 23

Podsumowanie

	2018	60,6	50,3	0,8	18 na 21
	2019	62,3	51,8	0,7	23 na 27
	2020	64,8	51,5	0,7	22 na 24
Liczba transakcji bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi na 1 mieszkańca	2012	195	188	77	22 na 27
	2013	203	202	86	23 na 28
	2014	203	208	101	23 na 28
	2015	216	225	127	21 na 28
	2016	229	241	147	19 na 28
	2017	246	260	169	18 na 28
	2018	266	282	197	16 na 28
	2019	286	305	231	16 na 28
	2020	297	284	253	13 na 27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ECB Statistical Data Warehouse <http://sdw.ecb.europa.eu>

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba placówek instytucji oferujących usługi płatnicze przypadających na 1 mln mieszkańców w latach 2001-2020 (z uwzględnieniem instytucji płatniczych i biur usług płatniczych)	6
Wykres 2. Liczba placówek instytucji oferujących usługi płatnicze przypadających na 1 mln mieszkańców w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	7
Wykres 3. Liczba rachunków bankowych na jednego mieszkańca w latach 2001-2020	9
Wykres 4. Liczba rachunków bankowych na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	10
Wykres 5. Liczba bankomatów na 1 mln mieszkańców w latach 2001-2020	11
Wykres 6. Liczba bankomatów na 1 mln mieszkańców w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	12
Wykres 7. Liczba bankomatów na 100 km ² w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	13
Wykres 8. Liczba urządzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze (terminali POS oraz imprinterów) na 1 mln mieszkańców w latach 2001-2020	15
Wykres 9. Liczba urządzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze (terminali POS) na 1 mln mieszkańców w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	16
Wykres 10. Liczba urządzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze (terminali POS) zlokalizowane w kraju w przeliczeniu na 100 km ² w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	17
Wykres 11. Liczba wydanych kart płatniczych na jednego mieszkańca w latach 2001-2020	18
Wykres 12. Liczba wydanych kart płatniczych na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	19
Wykres 13. Liczba transakcji bezgotówkowych dokonanych kartami płatniczymi na jednego mieszkańca w latach 2001-2020	20
Wykres 14. Liczba transakcji bezgotówkowych dokonanych kartami płatniczymi na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	21
Wykres 15. Tempo wzrostu liczby transakcji kartami płatniczymi w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	22
Wykres 16. Liczba transakcji bezgotówkowych dokonanych pojedynczą kartą płatniczą w latach 2001-2020	23
Wykres 17. Liczba transakcji bezgotówkowych dokonanych pojedynczą kartą płatniczą w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	24
Wykres 18. Liczba transakcji bezgotówkowych zrealizowanych w pojedynczym terminalu POS w latach 2001-2020	25
Wykres 19. Liczba transakcji bezgotówkowych zrealizowanych w pojedynczym terminalu POS w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	26
Wykres 20. Udział procentowy transakcji bezgotówkowych w ogólnej liczbie transakcji przeprowadzonych kartami płatniczymi w latach 2005-2020	27
Wykres 21. Udział procentowy transakcji bezgotówkowych w ogólnej liczbie transakcji przeprowadzonych kartami płatniczymi w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	28
Wykres 22. Liczba poleceń przelewu na jednego mieszkańca w latach 2001 – 2020	29
Wykres 23. Liczba poleceń przelewu na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	30
Wykres 24. Liczba poleceń zapłaty na jednego mieszkańca w latach 2001 – 2020	31
Wykres 25. Liczba poleceń zapłaty na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	32
Wykres 26. Liczba transakcji bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi na jednego mieszkańca w latach 2001-2020	34

Wykres 27. Liczba transakcji bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	35
Wykres 28. Udział transakcji oszukańczych w wartości wszystkich transakcji kartowych w poszczególnych krajach UE w 2019 r.	36
Wykres 29. Procentowy udział instrumentów bezgotówkowych w 2005 oraz 2020 r. wg liczby transakcji ..	38
Wykres 30. Liczba transakcji dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w przeliczeniu na jednego mieszkańca na tle wartości PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w tys. euro) w poszczególnych krajach UE w 2020 r.	40
Wykres 31. Udział gotówki w agregacie podaży pieniądza M1 w latach 2001 - 2020 (w %)	41
Wykres 32. Udział gotówki w agregacie podaży pieniądza M1 w krajach UE w 2020 r. (w %).	42
Wykres 33. Udział gotówki w PKB w latach 2004 - 2020 (w %)	43
Wykres 34. Udział gotówki w PKB w krajach UE w 2020 r. (w %).....	44
Wykres 35. Udział transakcji gotówkowych w liczbie płatności w Polsce i krajach Unii Europejskiej w latach 2017-2021	45

Spis tabel

Tabela 1. Liczba placówek instytucji oferujących usługi płatnicze w Polsce w latach 2013 - 2020.....	5
Tabela 2. Liczba rachunków bieżących w złotych prowadzonych przez banki, oddziały instytucji kredytowych i SKOK-i w Polsce w latach 2013-2020 (w tys.)	8
Tabela 3. Liczba bankomatów ogółem w Polsce w latach 2013-2020.....	11
Tabela 4. Liczba urzędzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze w Polsce w latach 2013-2020	14
Tabela 5. Liczba wydanych kart płatniczych w Polsce w latach 2013-2020	18
Tabela 6. Liczba transakcji bezgotówkowych w Polsce w latach 2008-2020 (w tys. transakcji).....	33
Tabela 7. Zestawienie najważniejszych analizowanych wskaźników w roku 2019 i 2020.	47
Tabela 8. Miejsce Polski w porównaniu z innymi krajami UE dla wybranych wskaźników w latach 2012 – 2020.	49

www.nbp.pl

